

Incipiunt capla libri decimi quarti.

- f** **D**er inobedientia primi hois in secunde mortis perpetuatae ruituros fuisse multos nisi dei gratia liberasset.
- ij** **D**e vita carnali que non ex corpore tantum sed etiam ex animi sit intelligenda vitij.
- iii** **P**eccati causam ex anima non ex carne prodisse: et corruptionem ex peccato contrariam non peccatum esse sed penam.
- iiii** **Q**uid sit secundum hominem quod dicitur secundum deum vivere.
- v** **D**e corpore animeque natura tolerabilior quod dicitur platonicoz quam manicheozum sit opinio: sed et ipsi reprobanter: quoniam vitiorum causas nature carnis ascribunt.
- vi** **D**e qualitate voluntatis humane sub cuius iudicio affectus animi aut prave habentur aut recte.
- vii** **A**morem et delectationem interdum in bono et in malo apud sacras litteras inueniri.
- viii** **D**e tribus perturbationibus quas in animo sapientis stoici esse voluerunt: exclusis dolore siue tristitia quam virtus animi sentire non debeat.
- ix** **D**e perturbationibus animi. quarum affectus rectos habet vita iustorum.
- x** **A**n primos homines in paradiso constitutos nullis perturbationibus priusquam deliquerint affectos fuisse credendum sit.
- xi** **D**e lapsu primi hois in quo bene condita natura est: nec potest nisi a suo auctore reparari.
- xii** **D**e qualitate primi hominis peccati admissi.
- xiii** **Q**uoniam in pernicitate ad opus malum mala precessit voluntas.
- xiiii** **D**e superbia transgressionis que ipsa fuit transgressionem deterior.
- xv** **D**e iusticia retributionis: quam primi homines pro sua inobedientia receperunt.
- xvi** **D**e libidinis malo cuius nomen cum multis vitij congruat: proprie tamen motibus obscenis corporis ascribitur.
- xvii** **D**e nuditate primorum hominum quam post peccatum turpem pudendam viderunt.
- xviii** **D**e pudore concubitus non solum vulgari sed etiam coniugali.
- xix** **Q**uod presire atque libidinis tam vitiose mouet ut eas necesse sit frenis sapientie cohiberi que illa animi peccatum nature sanitate si fuerit.
- xx** **D**e vanissima turpitudine cynicorum.
- xxi** **D**e benedictione multiplicata secundum dicitur humane anime peccatum quam pernicitatio non admeret et cui libidinis morbus accesserit.
- xxii** **D**e copula coniugali a deo primitus instituta atque benedicta.

- xxiii** **A**n etiam in paradiso generandum fuisset si non peccasset: vel contra actum libidinis purgatura illic fuisset traditio castitatis.
- xxiiii** **Q**uoniam in fontes hoies et merito obedientie in paradiso permanentes ira generalibus membris fuissent versus ad generationem plus: sic ceteris ad arbitrium voluntatis.
- xxv** **D**e vera beatitudine quam temperalis vita non obtinet.
- xxvi** **Q**uod felicitas in paradiso viuentium: sine erubescendo appetitu generandi officij credenda sit implere potuisset.
- xxvii** **D**e peccatis angelorum et hoibus quod peruersitas non perturbat prouidentiam dei.
- xxviii** **D**e qualitate duarum ciuitatum frenatez cele

Incipit liber decimus quartus. **Ca. I.**

Primum iam in superioribus libris ad humanum genus: non solum nature similitudine sociandum verum etiam quadam cognationis necessitudine in unitate concordanz patris viculorum colligandum: ex

hoie vno deum voluisse hoies institui: neque hoc genus fuisse in singulis quibusque morituz: nisi dum primi quorum creatus est vnus ex nullo: alter ex illo id in obedientia meruissent: a quibus admissus est tam grade peccatum: ut in deterio eo natura mutaretur humana: etiam in posteros obligatoe peccati et mortis necessitate transmissa. Porro autem regnum in hoies versus a deo donatum est: ut omnes in secundam quam mortem cuius nullus est finis: pena debita precipites ageret: nisi inde quodam in debita dei gratia liberaret: ac per hoc factum est ut cum totitateque gentes perfrax orbem diuersarum moribusque viuentes: multiplici linguarum: atque morum: vestitu: sint varietate distincte: non tam apte quam duo quedam genera humane societatis existerent quos ciuitates duas secundum scripturas nostras merito appellare possumus. Una queque est hominum secundum carnem altera secundum spiritum viuere in sui cuiusque generis pace voluntium: et cum id quod experiri assequuntur in sui cuiusque generis pace viuentium.

Ca. II.

Primum quod videndum est quod sit secundum carnem: quid secundum spiritum viuere. Quisquis enim hoc dixim per se ma fronte inspicit: vel non recolens vel minus aduertens: que admodum scripture sancte loquantur: potest putare philosophos quidem epicureos secundum carnem viuere: quod summum bonum hoies in corporis voluptate posuerunt: et si quod alij sunt: quod quo modo corporis bonum summum bonum esse hoies optati sunt: et omnes eorum vulgus quod non aliquid dogmate vel eo modo philosophant: sed perclives ad libidinem: nisi ex voluptate beatitudinem concupiscunt: gaudere nesciunt.

Trimus
in supio
ribus .7c.
In b. ruy.
 li. est inren
 tio pncapa
 lis augusti
 ni agere de
 ortu duaz
 ciuitatum
 specialiter
 in gne hua
 no et illaru
 ciuitatum
 qualitate.
Ca. II.
Pruf
3c.
In bca. die
 q epicurei
 posuerunt
 sumu bonu
 in volupta
 te corporis
 et stoici iaio
 de opinio
 ne in epicu
 rei scribit
 Seneca in
 epla qdaz
 ad lucillu q
 scipit. **Ca**
 rum d disci
 pulum isto
 mo. apud
 epicurum
 duo bona
 sunt. exqui
 bus sumuz
 illud bonu
 beatuz co
 ponitur vt

corp^o sine dolore anu musq³ sine prurbitioe sit.

1. Cor. 15.

Rom. 7.

Gal. 2.

Job. 1.

Job. 20.

Gal. 5.

Stoicos at q³ sumū bonū hoīs in aīo ponūt fm spūi uiuere: q³ t hoīs aiūs qd ē nisi spūs: S³ sic loquit sc̄ptura dīna: fm carnē uiuere ytriq³ mō strant. Carnē q̄ppe appellat nō solū corpus terreni atq³ mortal^{is} aiānt: ueluti cū dicit. Nō oīs caro eadē caro: s̄ alia qdē hoīs: alia at caro peccatois: alia uoluc^{is}: alia pisciū: s̄ alijs mult^{is} modis sc̄atioe hui^{us} noīs ytrif: int^{er} q³ varios locutiōis modos. sepe etiā ipm hoīem. i. nām hoīs carnē nūcupat: mō locutiōis a pre totū: q̄le est. Et opib^{us} legis nō iustificabit^{ur} oīs caro. Quid em̄ hic uoluit intelligi nisi oīs hoīes: qd ap^{osto} paulopost ait. In lege nemo iustificabit^{ur}. Et ad galathas. Scītes at q³ nō iustificabit^{ur} hō ex opibus legis. Sc̄m h̄ itelligit. Et x̄bū caro sc̄m ē. id ē hō. Nō nō recte accipietes qdā putauerūt x̄pō hūanā aiāz d̄fuisse. Sic ei a toto ps accipit ybi marie magdalene x̄ba i euāgelio legūt dicent. Tulerūt dñm meū: t nescio ybi posuerūt eū. cū d̄ sola x̄pi carne loq̄ret: quā p̄fecto sepulcra d̄ monūto putabat ablatā: ita t a pre totū carne noiata itelligit hō. sic ea sūt q̄ sup̄ cōmēo rauimus. Cū igit^{ur} mult^{is} modis q³ p̄scrutari et colligē ongū ē: dīna sc̄ptura nūcupet carnē qd sit fm carnē uiuē: qd p̄fecto malū est: cū ipa carnis nā nō sit malū vt indagare possum^{us} inspicimus diligēt^{er} illū locū eplē pauli apli: quā scripsit ad galathas: vbi ait. Manifesta aut^{em} sūt opa carnis: q̄ sūt fornicatiōes: imundicie: luxurie: idolo^{rum} fuitus: ueneficia: inimicicie: p̄tentiōes emulatōes: aiōsitates: dissentiōes: hereses: iuidie: ebrietates: cōmessatiōes: t his similia: q̄ p̄dicō uob^{is} sic p̄dixi: qm̄ q̄ talia agūt regnū dei nō possidebūt. Iste totus eplē aplice locus q̄ntū ad rē p̄ntē satis esse uidebit^{ur} p̄sideratus poterit hāc dissoluere q̄stionē qd sit fm carnē uiuē. In opibus nāq³ carnis q̄ manifesta esse dixit: eaq³ cōmēorata dānauit: nō illa tñ inuenimus q̄ ad uoluptatē p̄tinet carnis: sicuti s̄ fornicatiōes: imūdicie: luxurie: ebrietates: cōmessatiōes: uerū etiā illa q̄b^{us} ai vitia demonstrant a uoluptate carnis aliena. Quis em̄ fuiturē q̄ idolis exhibet: ueneficia: inimicicias: p̄tentiōes: emulatōes: aiōsitates: dissensiōes: hereses: iuidias: nō potius intelligat ai vitia esse q̄ carnis: q̄sq³ dem fieri p̄t: vt p̄pter idolatriā uel heresis alicui^{us} errore a uoluptatib^{us} carnis tpe^{re}: t tñ etiā tūc hō q̄uis carnis libidines p̄tinet atq³ cohibere uideat: fm carnē uiuere: hac aplica aucte cōuincit: t in eo q̄ abstinet a uoluptatib^{us} carnis dānabilia opa carnis agere demonstrat. Quis inimicicias nō in aīo habeat: aut q³ ita loquat^{ur} vt inimico suo uel quē putat inimicū dicat malā carnē ac nō poti^{us} malū aīm habes aduersuz

me: Postremo sic carnalitates: vt ita dicā: si q³ audisset nō dubitaret carni tribuere ita nēo dubitat aiōsitates ad aīm p̄tinere. Cur q̄ hec oīa t his similia: doctor gentiuz in fide et ueritate opa carnis appellat: nisi q³ eo locutiōis mō q̄ totū significat a pte: ipm hoīem uult noīe carnis int^{er}elligi.

La. III.

Quod si q³ dicit carnē cām eē in malis moribus quozūq³ uitioz: eo q³ aīa carne affecta sic uiuit: p̄fecto nō uitiū sam hoīs nām diligēt^{er} aduertit. Nā corp^{us} q³ dē corruptibile aggrauat aīam. Qm̄ etiā idem apl^{us} agens de hoc corruptibili corpe de q̄ paulo ante dixerat. Et si exterior hō nō corrūpitur Scimus inqt q³ si terrena nra dom^{us} hui^{us} habitatiōis dissoluat^{ur} q̄ edificatiōem hēm^{us} a deo dōmū nō manufactā et nā in celis. Etm̄ in hoc gemiscim^{us} habitaculū nrm qd de celo est sup̄m dui cupientes si tñ induti nō nudi inueniamur. Etm̄ q̄ diu sum^{us} in hac habitatiōe ingemiscimus grauari: eo q³ nolumus expoliari s̄ supuestriri: vt absorbeat^{ur} mortale a uita: t aggrauamur igit^{ur} corruptibili corpe: t ipius aggrauatiōis cām nō naturā substantiāq³ corpis s̄ ei^{us} corruptionē scientes nolum^{us} corpe expoliari sed eius immortalitate supuestriri. Et tūc q̄ erit corpus s̄ q³ corruptibile nō erit: nō grauabit. Aggrauat q̄ nūc aīam corp^{us} corruptibile: t dep^{re}mit terrena inhabitatiō sensum multa cogitātem. Verū tamen q̄ oīa ante mala ex corpore putat accidisse in errore sūt. Quis em̄ uirgilius platonica uideat luculent^{er} uersibus expli care sententiā dicēs. Igne^{us} est ollis vigor: et celestis origo. Semuib^{us} quantum nō noxia corpa tardat. Terreniq³ hebetat artus moribūdaq³ mēbra. Omnesq³ illas notissimas quattuor animi perturbationes: cupiditatem: timorem: leticiam: tristitiam: quasi origines omniū peccatorum atq³ uitioz: un uolens intelligi: ex corpe accidere: subiungat t dicat. Hinc metuūt cupiuntq³ dolent gaudentq³: nec auras suspiciūt clause tenebras et carcere ceco. Tamē alif se habet fides nostra. Nam corruptio corpis que aggrauat animā non peccati primi est causa sed anima peccatrix fecit esse corruptibile carnem. Ex qua corruptione carnis licet existant quedam incitāmēta uitioz: t ipa desideria uitiosa: non tamen omnia uite inique uitia tribuenda sunt carni: ne ab his oībus purgem^{us} diabolum: qui non habet carnem. Et si cū diabolu^s fornicator uel ebriofus uel si quid hui^{us} mali est quod ad carnis pertinet uoluptates non potest dici cum sit etiam talium peccatorū sua

Thi. 2

Sap. 9

2 Cor. 4

2 Cor. 5

Sap. 9

Ponte

sus

vi. eneid

opiniones

platonice

q̄ dicit oīa

mala aīe

corpore

rigisse.

dicit Jen

us est olle

more anti

quoz com

coz ponit

ollis p̄ ill

vigo: t ce

lestis org

Seminib^{us}

t illud int

rū fauunt

quantū nō

tardant

ria corpe

Terreniq³

hebetat ar

tus morib^{us}

daq³ mēbra

for et instigator occultus: est tamen maxime superbus atque inuidus. Que illum vitiositas sic obtinuit: ut propter hanc esset in carceribus caliginosi huius aeris eterno supplicio destinatus. **Hec autem vitia que tenent in diabolo principatum carni tribuit apostolus quia certum est diabolum non habere. Dicit enim inimicitias: contentiones: emulationes: animositates: inuidias opera esse carnis: quorum omnium malorum: caput atque origo superbia est: que sine carne regnat in diabolo. Quis autem illo est inimicior sanctis. Quis aduersus eos contentiosior: animosior: et magis emulus atque inuidus inuenitur. Et hec omnia cum habeat sine carne: quomodo sunt ista opera carnis: nisi quia opera sunt hominis: quem sicut dixi nomine carnis appellat. Non enim habendo carnem quam non habet diabolus: sed viuendo secundum seipsum: hoc est secundum hominem factus est homo similis diabolo: quia et ille secundum seipsum viuere voluit quando in veritate non stetit: ut non de dei sed de suo mendacium loqueretur: qui non solum mendax veritatem mendacii pater est. Primus est quippe mentitus: et a quo peccatum ab illo cepit esse mendacium.**

Capitulum III.

Um qui viuunt secundum hominem non secundum deum similis est diabolo: quia nec angelo secundum angelum sed secundum deum viuendum fuit ut staret in veritate: et veritatem illius non de suo mendacium loqueretur. Nam et de homine alio loco idem apostolus ait. Si autem veritas dei in meo mendatio abundauit. **Hecum dixit mendacium veritatem dei. Cum itaque viuunt homines secundum veritatem non viuunt secundum seipsum: sed secundum deum. Deus est enim qui dixit. Ego sum veritas. Cum vero viuunt secundum seipsum: hoc est secundum hominem non secundum deum: perfectio secundum mendacium viuunt: non quia homo ipse mendacium est cum sit eius auctor: et creator deus: qui non est veritatis auctor creatorque mendacii: sed quia homo ita factus est rectus: ut non secundum seipsum sed secundum eum qui factus est viuere: id est illi potius quam suam faceret voluntatem: non autem ita viuere quemadmodum est factus ut viuere: sed est mendacium. **Et sic quisque vult esse etiam non sic viuendo ut possit esse. Quid est hac voluntate mendacius? Quis non frustra dici potest omne peccatum esse mendacium. Non enim sit peccatum nisi ea voluntate qua volumus ut bene sit nobis: vel nolumus ut male sit nobis. Ergo mendacium est quod cum fiat bene sit nobis: hinc potius male est nobis: vel cum fiat ut melius sit nobis: hinc potius peius est nobis. **Quis hoc: nisi quia de deo potest bene esse homini quem delinquendo deserit: non de seipso secundum quem viuendo delinquit. Quod itaque diximus hinc extitisse ciuitates duas diuersas inter se atque con-******

trarias: quod alij secundum carnem: alij secundum spiritum viuere: potest etiam isto modo dici: quod alij secundum hominem alij secundum deum viuunt. **Apertissime quippe paulus ad corinthios dicit. Cum enim inter vos sint emulatio et contentio nonne carnales estis: et secundum hominem ambulatis? Quod ergo est ambulare secundum hominem: hoc est secundum hominem viuere: quod a carne id est a parte hominis minore intelligitur homo. **Eosdem ipsos quippe dixit superioris animalis: quos postea carnales: ita loquens. Quis enim scit inquit hominem qui sunt homines: nisi spiritus hominis qui in ipso est? Sic et que dei sunt nemo scit nisi spiritus dei. **Nos autem inquit non spiritum huius mundi accepimus: sed spiritum qui ex deo est: ut sciamus quod a deo donata sunt nobis: que et loquimur: non in sapientie humane doctis verbis: sed doctis spiritus: spiritualibus spiritualia comparantes. **Animalis autem homo non percipit que sunt spiritus dei: stulticia est enim illi. **Talibus igitur id est animalibus paulo post dicit. **Et ego fratres non potui loqui vobis quasi spiritualibus: sed quasi carnalibus. **Et illud et hoc eodem loquendi modo intelligitur id est a parte totum. **Et ab anima namque et a carne qui sunt partes hominis potest totum significari quod est homo: atque ita non est aliud animalis homo: aliud carnalis: sed idem ipsum est utrumque id est secundum hominem viuens homo. **Sicut et non aliud quam homines significant: siue ubi legitur. **Ex operibus legis non iustificatur ois caro: siue quod scriptum est: **Septuaginta quinque anime descenderunt cum iacob in egyptum: et ibi ei potest carnem omnis homo: et ibi septuaginta quinque anime septuaginta quinque homines intelleguntur. **Et quod dictum est. **Non in sapientie humane doctis verbis: potuit dici: non in sapientie carnalis: sicut quod dictum est secundum hominem ambulat: potuit dici: secundum carnem. **Magis autem hoc apparuit in his qui subiunxit. **Cum enim quis dicat. **Ego sum pauli alius autem ego apollo: nonne homines estis? **Quod dicebat animalis estis: et carnales estis: expressius dixit homines estis: quod est secundum hominem viuere: non secundum deum secundum quem si viuereis dii estis. **La. V. **On igitur opus est in peccatis vitiosisque nostris ad creatoris iniuriam carnem accusare naturam: quam in genere atque ordine suo bona est: sed de seruo creatore bono: viuere secundum creatum bonum non est bonum: siue quisque secundum carnem siue secundum animam: siue secundum totum hominem qui constat ex anima et carne. **Ubi et nomine solius anime: et nomine solius carnis significari potest eligat viuere. **Nam qui velut summi bonum laudat anime naturam: et tamquam malum naturam carnis accusat: perfectio et animam carnalis appetit: et carnem carnalis fugit: quam id vanitate sentit humana: non veritate diuina. **Non quidem platonici sicut manichei desipiunt: ut tanquam mali naturam terrenam corpora detestentur: cum omnia elementa quibus iste mundus visibilis pretercibilisque compositus est: qualitateque**

1. Cor. 3.

1. Cor. 2.

1. Cor. 3.

Roma. 3. Sen. 46

1. Cor. 2.

1. Cor. 3.

Hinc me
ruunt capi
una. Do
leht gaudet
id e has
grao: pas
sioes tra
bur a corpe
neq aurat
Respicit
claus tene
brs et carce
re ceco

Roma. 3

Job. 34.

corp deo artifici tribuant. Verū tñ ex terrenis artub' moribūdisq; mēbr' sic affici aias opināf vt hinc eis sint mor: bi cupiditatū r timoz r leticie siue tristicie: qd' q' tuoz vel pturbationibus

scz i li. d. fi bo. r. ma.

Nota q' e neas ducit ad infernū r ide ad cā. pos elyse os vt vide rer patrem suū hoc q' si uir a patre vt fingit y gilius. yf eneidof. D pater an ne aliquas rē vt in textu

scz xgili'

vt cicero appellat: vel passionib' vt pleriq; xbu e verbo greco expmūt: ois hūanoz mox vitio sitas ptinet. Qd' si ita est: qd' ē qd' enecas apd' vir giliū cū audisset a pfe apd' iferos aias rurs' ad corpa redituras: hāc opionē miraf exclamās: Opf: an ne aliq's ad celū hinc ire putandū est. Sublimes aias: iterūq; ad tarda reuertit. Loz poza: q' lucis miseris tā dira cupido: Nūqd' nā hec tā dira cupido ex frenis artub' moribūdis q; mēbr' adhuc inest aiaz illi pdicariissime puritair: Rōne ab hmōi corpis vt dicit pestib' ois bus eas asserit esse purgatas: cū rursus incipiunt in corpa velle reuertit. Un' colligit etiā si ita se h'et. qd' est oino vanissimū: vicissim alimās. icessabilir eūriū atq; redentiū aiaz mūdatio r iqnatio: n' potuisse veracit' dici oēs culpabiles atq; vitiosos mor' aiaz eis ex frenis corpib' in olefcere. Si qd' ē fm ipos illa vt locutor nobilis ait: dira cupido: vsq; adeo nō est ex corpe vt ab oī corpea peste purgatā: r ex oē corp' aiaz cōstitutā: ipaz cōpellec eē i corpe. Un' ēt illis fatētib' n' ex carne tm afficiē aia vt cupiat. metuat: letetur r tristef: verū etiā ex seipā his p' motib' agi

At est aut q'is sit volū tari. La. VI. i tas hois: q' si puerfa est: puerfos hebit hos mor' si aut recta ē nō solū iculpabiles: verū etiā laudabiles erūt. Volūtas ē q'pe in oib': imo oēs nihil aliud q' volūtates sūt. Hā qd' ē cupiditas r leticia: nisi volūtas in eoz cōsensionē q' volum'. Et qd' ē met' atq; tristicia: nisi volūtas in dissensionē ab his q' nolum'. Sz cū p'sentim' appetendo ea q' volum': cupiditas cū aut cōsctim' fruēdo his q' volum' leticia vocat'. Itēq; cū dissentim' ab eo qd' accidere nolumus: talis volūtas met' ē: cū aut dissentim' ab eo qd' nolētib' accidit: talis volūtas tristicia ē. Et oino p' varietate rez q' appetunt atq; fugiunt: sic allicif vel offendif volūtas hois: ita in hos vel illos affect' mutat r vertif. Quapropr hō q' fm deū nō sz hoiez viuit: optet vt sit amator boni: vñ sit p'se q'ns vt malū oderit. Et qm nō nā: sz q'sq; mal' ē: vitio mal' ē: p'fectū odiū dz malis q' fm deū viuit: vt nec p'p' vitū oderit hoiez: nec amet vitū: p'p' hoiez sz oderit vitū amet hoiez. Sanato ei vitio: totū qd' amare: nihil aut qd' dēat odiffer manebit. Ca. VII.

Am cui' p'positū ē amare deū: r nō fm n hoiez: sz fm deū amare pximū: sic etiā seipm: proculdubio p'pter hūc amoz dz volūtatib' bone: q' v'sitati' in scpturis sacri ca

ritas appellat: sz amor q' fm eadē sacras l'as dz. Hā r amozē boni dicit apls eē debere que regendo populo p'cipit eligendū. Et ipse dñs petrū aplm it'rogans cū dixisset. Diligis me plus his: ille r'ndit: dñe tu scis q' amo te. Et iterū dñs q'siuit: n' vtrū amaret sz vtz diligeret cū petrus at ille r'ndit ei itez: dñe tu scis q' amo te. Tertia xō it'rogatiōe r ipse iesus nō ait: diligis me sz amas me: vbi secur' ait euāgelista. cōtristat' est petrus q' dixit ei tertio amas me: cū dñs nō tertio sz semel dixerit amas me: bis aut dixerit diligis me. Un' itelligim': q' cū dicebat dñs diligis me: nihil aliud dicebat q' amas me: petrus aut nō mutauit hui' vni' rei xbu: sz etiaz tertio dñe inqt: tu oia scis: tu scis q' amo te. h' p'p'ea cōmēozandū putauit: q' nōnulli arbitrat' aliud eē dilectionē siue caritatē: aliud amozem. Dicit ei dilectionē accipiendā esse in bono: amozē in malo. Sic autē nec ipos auctozes seculariū literaz locutos esse certissimū ē. Sz viderint p'bi vtz vel qua rōne ista discernant. Amozē tm eos in bōis reb': r erga ipm deū magnipendē libi eoz fat' loquūt. Sz scpturas religionis n're: quaz auctē ceteris q'busq; l'is a' reponim': nō aliud dicere amozem: aliud dilectōnem: vel caritatē insinuandū fuit. Hā r amozem in bono dici iā onidim'. Sz ne q's existimet amozem qd' ē r in bono r in malo: dilectionē aut nō nisi in bono esse dicendā: illud attendat qd' in psalmo scptū ē. Qui ar diligit iniqtatē odit animā suā. Et illud apli ioānis Si q's dilexerit mūdum: nō est dilectio p'ris i eo. Ecce vno loco dilectio r in bono r in malo. Amozē aut in malo: q' in bono iā onidim' ne q's flagitet: legat qd' scptū est: Erūt ei hoies seipos amātes: amatores vtiq; pecunie. Recta itaq; volūtas est bonus amoz: r volūtas puerfa mal' amoz. Amoz sz inbians h're qd' amat: cupiditas est: id āt h'ns eoz fruens: leticia. Fugiens qd' ei aduersaf: timoz est: idq; si acciderit sentiens: tristicia est. Proinde mala sūt ista: si mal' est amoz bona si bon': qd' dicim': de scpturis probemus. Concupiscit aplus dissolui r esse cū xpo: er. Concupiuit aia mea desiderare iudicia tua in omni tēpore. Vel si accommodatius dicitur. Desiderauit anima mea concupiscere iudicia tua. Et concupiscentia sapientie perducit ad regnum. Hoc tamen loquendi obtinuit cōsuetudo: vt si cupiditas vel concupiscentia dicatur. Hec ad datur cuius rei sit: nō nisi in malo possit itelligi. Leticia apud psalmistā in bono est. Letami in dño r exultate iusti: r Dedisti leticiaz in corde meo: r Adiplebis me leticia cū vultu tuo. Amoz in bono ē apud aplm vbi ait. Cū timore et

Job. 21

ibidem

Ps. 101

Job. 2

Thi. 3

Phil. 1

Ps. 118

Sap. 6

tremore vestra ipsorum salutem operamini: et non aliter sapere timeat: et tunc autem ne sicut serpens eum se duxit astutia sua: sic et vestre mentes corrumpantur a castitate que est in christo. De tristitia vero quam cicero magis egritudine appellat: dolorem autem xgilius: ubi ait. Dolent gaudere: sed id maluit tristitia dicitur: egritudo vel dolo: visitati in corporibus dicitur: scrupulosior questio est utrum iueneri possit in bono.

Capitulum VIII.

Uas enim greci appellant eupathias: latine autem cicero tristitias nominavit: stoici tres esse voluerunt per tribus perturbatioibus in animo sapientis per cupiditatem voluntatem: per letitiam gaudium: per metu cautionem: per egritudine vero vel dolore quam nos vitandam abiguitatis gratia tristitia malimus dicere: negauerunt esse posse aliquid in animo sapientis. Voluntas quippe inquit appetit bonum quod facit sapiens. Gaudium de bono adeptum est: quod ubi quod adipiscitur sapiens. Cautionem deuitat malum quod dicitur sapiens deuitare. Tristitia porro quod de malo est quod iam accidit: nullum autem malum existimant posse accidere sapienti: nihil in eius animo per illa esse possederunt. Sic ergo illi loquuntur: ut velle: gaudere: cauere: negent nisi sapientem: stultum autem non nisi cupere: letari: metuere: tristari. Et illas tres esse constantias: has autem quatuor perturbatioes secundum ciceronem: secundum plurimos autem passiones. Grece autem ille tres sicut dixi appellantur eupathie: iste autem quatuor pathe. Hec locutio utrumque scripturis sanctis congruat: cum querere quantum potuit: diligenter illud inuenit quod ait propheta: non est gaudere impijs dicit dominus: tanquam impij letari possint potius quam gaudere de malis: quod gaudium proprie bonorum et piorum est. Item illud in euangelio. Quocumque vultis ut faciant vobis homines: hec et vos facite illis: ita dictum videtur tanquam nemo possit aliquid male vel turpiter velle seu cupere. Denique propter consuetudinem locutionis nonnulli interpretes addiderunt bona: et ita interpretati sunt. Quocumque vultis ut faciant vobis homines bona. Cauendum enim putant ne quisquam in honesta velit sibi fieri ab hominibus: ut de turpioribus taceat certe luxuriosa conuiuia: in quibus seipsum et si illis faciat filia hoc preceptum existimet impleturum. Sed in greco euangelio versus in latinum translatus est non legitur bona: sed quocumque vultis ut faciant vobis homines: hec et facite illis: credo propheta quod in eo quod dixit vultis: iam voluit intelligi bona: si enim ait cupitis vultis non tamen se per his proprietatibus locutio nostra: fre nanda his est: si iterdum videntur et cum legitur eos quod non aucti resultare fas non est: ibi sunt intelligende ubi recte sensus alium exitum si potest inuenire: sic ista sunt: quod exempli gratia per prophetam: per euangelio come morauimus. Quis enim nescit ipsos exultari leticia: tamen non gaudere impijs dicit dominus. Un nisi quia

gaudere aliud est quam proprie signateque habet ubi ponitur: Item quod negauerit non recte percipi hominibus ut quod cumque sibi ab alijs fieri cupiunt: habet eis et ipsi faciunt: ne se inuicem turpitudine illicite voluptatibus oblectent: tamen saluberrimum verissimumque preceptum est: quod cumque vultis ut faciant vobis homines: eadem et vos facite illis. Et habet versus: nisi quod habet loco modo quodammodo proposita posita est: quod in malo accipi non potest. Locutio vero visitatio quae frequenter maxime consuetudo secundum moribus: non utique diceret: noli velle metiri oem medacium: nisi esset et voluntas mala a consuetudine illa distinguitur quam predicauerunt angeli dicentes. Pax in fra hominibus bonae voluntatis. Nam ex abundantia additum est bone: si enim potest nisi bona. Quid autem magni in caritatis laudibus dixisset apostolus quod non gaudeat super iniquitate: nisi quod ita malignitas gaudet. Nam et apud auctores secularium litterarum talis istorum hominum indifferetia reperitur. Ait enim cicero orator amplissimus. Cupio prescripti vos esse clementes: quod habet ubi in bono posuit: quod tam puerse doctus existat: quod non enim cupio sed volo potest dicere: debuisse contendat. Porro apud terentium flagitiosus adolescens in sana flagras cupidine: nihil volo aliud inquit nisi philomenam. Quam voluntatem fuisse libidinem: nisi quod ibi serui eius senior inducit satis indicat. Ait namque domino suo. Quato satius est te id dare operam quam istum amorem: ex animo amoueas tuo quam id loquor quod magis libido frustra accendat tua. Gaudium vero eos et in malo posuisse ille ipse virgilianus testis est. Vbi has quatuor perturbatioes summa breuitate complexus est. Hinc metuunt cupiunt quod dolent gaudentque. Dixit etiam idem auctor. Bala mentis gaudia. Proinde voluit: cauere: timere: gaudere et bonis mali. Item ut eadem alijs vobis enunciamus: cupiunt: timet: letant et boni et mali. Sed illi bini isti male: sic hominibus seu recta seu puerla voluntas est. Ipsi quod tristitia per quod stoici nihil in animo sapientis inueniri posse putauerunt: reperit in bono: et maxime apud nos non laudat apostolus corinthios quod tristati fuerunt secundum deum. Sed fortasse quod dixerit illis apostolus fuisse congratulatum quod contristati fuerit peritendo: quod tristitia nisi eorum quod peccauerit esse non potest. Ita enim dicit. Video quod epistola illa et si ad horum tristatit vos: nunc vero gaudeo si quod tristati estis: sed quod tristati estis ad penitentiam. Contristati enim estis secundum deum: ut in nullo detrimentum patiamini ex nobis. Que enim secundum deum est tristitia: penitentia in salutem operamini: modo autem tristitia mortem apatur. Ecce enim idipsum secundum deum tristari: quantum proficit in nobis industria. Ac habet per stoici per suis peribus rident ad habet videri velle esse tristitia ut peccasse perireat in animo autem sapientis id esse non posse: quod nec perit in eius cadit consuetudine: nec velle aliud malum quod peritendo et sentiendo sit rident: nam et alibi dicitur fere si me

Ait enim cicero de... Dicit enim... passiones accipi in bono... no expleti carpmo de cupiditate inducens auctoritatem tullij li. j. in uectumaz i carlinario ubi dicit. cupio patres conscripi vos esse de mentes. Porro apud there tu re. Tre quod voluptas accipiat in malo. q. no. men e. sta tie qua lo. co cupidita tis ponunt stoici eade re in sapie tem. pbat i duces illi theretij qd. in psona li bidiosi ad olecentis dicit andria nihil aliud volo nisi phylomena. nomen est cuiusdam meretricis. voluptate hic per libidi ne accipi. p bat ex rnti/ one serui. q ibi byrria vocat dice ris qnto sa tius e re re. qd illud loq q magi libi do frustra accendatur tua. Gaudium um vo re. Q etiam

Tullius
Terentius

de noie hois meoria nō fallit: cū sibi bñs vide
 gaudiuzi n ref: socrate disputate: z ei q̄ miser essz qm̄ stul
 malo pona tus esset demōstrante fleuisse. **H**uic q̄ stulticie
 tur pbar ex fuit cā etiā h̄ vtilis optādeqz tristicie q̄ hō ec
 s̄ suvirgilij se dolet qd̄ ec̄ si d̄z. **S**toici at̄ n̄ stultū s̄ sapiētē
 vj. encidol aiūt tristēm esse nō posse. **¶ La. IX.**
 vbi d̄z: **D**ie Erū his p̄his qd̄ ad istā q̄stionē de ani
 metuūt cu/ mi pturbationib⁹ attinet: iā r̄idimus
 pūatqz. do/ in nono hui⁹ opis libro: oñdentes eos nō tā de
 lēt gaudēt/ rebuz q̄ de verbis cupidiores esse p̄tentionis
 qz. z boert/ qz x̄itatis. **A**pud nos aut̄ iuxta sc̄pturas sacras
 li. j. de p̄so sanāqz doctrinā ciues sancte ciuitatis dei in hu
 lantōe. boz/ lus vite pegriantiōe fm̄ deū viuētes: metuūt
 rans fuge/ cupiūt qz dolēt gaudentqz. **E**t qz rect⁹ est amor
 re has pat/ eoz. istas oēs affectiōes rectas h̄nt. **M**etuumt
 siones di/ penā eternā: cupiunt vitā eternā: dolent in re
 cit. **G**audia qz ipsi in semetipsis adhuc ingemiscūt ad optō
 pelle timo/ nē expectātes redēptionē corpis sui. **G**audent
 rem. **E**t in spe qz fiet fm̄o q̄ sc̄ptus ē. **A**bsorpta ē mors
 e. **N**am et in victoria. **I**tē metuūt peccare: cupiūt pseue
 alcibiadem/ rare: dolent in pctis: gaudent in opib⁹ bonis.
 zē. **D**e alet/ **U**t em̄ metuāt peccare audiāt. **Q**ui abū dabit
 apud dio/ iniquitas: refrigescet charitas multoz. **U**t cupi
 genē laerci/ ant pseuerare audiāt qd̄ sc̄ptū est. **Q**ui pseue
 um in vita/ rauerit vsqz in finē: hic saluus erit. **U**t doleant
 sotras. **E**t in pctis: audiāt. **S**i dixerimus qz pctm̄ nō ha
 plutar cū i/ bemus: nos ipsos seducimus z veritas in nob
 cadis. **H**ic nō est. **U**t gaudeāt in opib⁹ bonis: audiāt. **H**i
 alcibiadē q̄/ larem datorē diligit deus. **I**tē sicuti se infirmī
 disciplus/ tas eoz firmitas habuerit: metuūt tēptari: cu
 socras. **F**uit piūt tēptari: dolent in tēptationib⁹: gaudent in
 vocat euse/ tēptationib⁹. **U**t em̄ metuāt tēptari: audiunt
 bius in cro/ Si q̄s p̄occupatus fuerit in aliq̄ delicto. vos q̄
 nicis alcibi/ spiritalis estis istruite hm̄oi in spū m̄asuetudi
 adē socrati/ nis intēdens teipm̄ ne z tu tēptaris. **U**t aut̄ cu
 cū. qui alci/ piant tēptari: audiāt quēdā viz fortē ciuitatis
 biades fuit/ dei dicentē. **P**roba me dñe z tēpta me. **V**ie re
 tpe artaxer/ nes meos z cor meū. **U**t doleāt in tēptatiōib⁹
 ris regis p/ vident petz flentē. **U**t gaudeāt in tēptatiōib⁹
 faz. q̄ in lu/ audiūt iacobū dicentē. **O**ñe gaudiū existiate
 bo. hester p/ frēs mei. cū in tēptatiōes varias inciderit. **N**ō
 toruz dicit/ solū aut̄ pp̄ seip̄os his monent̄ affectib⁹. **V**e
 assuerus. **r**uctiā pp̄ter eos q̄s liberari cupiūt. z ne p̄re
 ant metuūt z dolent si p̄eūt. z gaudent si libe
 rant. **I**llū q̄ppe optimū z fortissimū viz q̄ in su
 is infirmitatib⁹ gl̄iat vt eū potissimū cōmēore
 mus quē in ecclia x̄pi ex gētib⁹ inuenim⁹. **D**o
 ctore gentiū in fide z x̄itate q̄ z plus oib⁹ suis
 coaplis laborauit z plib⁹ eplis ip̄los dei nō eos
 i. **¶ Thi. 2.** tm̄ q̄ p̄ites ab illo videbant. **V**erū etiā illos q̄ fu
 i. **¶ Loz. 15.** tūi p̄uidebant instruxit. illū in q̄s vez athletaz
 x̄pi doctū ab illo. **V**inctū de illo. crucifixū cū illo
 gliosum in illo. in theatro hui⁹ mūdi cui specta
 culū fact⁹ ē: z angelis z hoib⁹ legittie magno a

gone certantē: z palmā sup̄ne vocatōis in an
 teriora sectatē: oculis fidei libētissime spectat: **¶ Rom. 12.**
 gaudere cū gaudentibus: flere cū flentib⁹: fo. **¶ Loz. 7.**
 ris h̄ntē pugnas: int⁹ timozes: cupiētē dissolui: **¶ Dñi. 1.**
 z esse cū x̄po: desiderantē vidē romanos vt ali. **¶ Roma.**
 quē fructū h̄cat in illis sic z in ceris gētib⁹: emu
 lantē corinthios: z ip̄a emulatōe metuentē ne **¶ Loz. 1.**
 seducatur eoz m̄tes a castitate q̄ in x̄po ē: ma. **¶ Roma.**
 gnā tristiciā z p̄tinuū dolorē cordis de israelis **¶ Ibidē. 1.**
 h̄ntē: qz igrātes dei iusticiā z suā volētes p̄stue
 re iusticie dei nō eēt subiecti: nec solū dolorē z **¶ Loz. 7.**
 vezetiā luctū suū denūciantē q̄busdā q̄ an pec
 caucit z n̄ egerūt penitentia sup̄ imundicia et
 fornicationib⁹ suis. **H**i mor⁹: hi affect⁹ de amo
 re boni z de sancta caritate veniētes si vitiayo
 cāda sūt: sinamus vt ea q̄ fere vitia sūt x̄tutes
 vocent. **S**z cū rectā rationē sc̄q̄nt̄ iste affectio
 nes q̄n̄ vbi oportet adhibent̄: q̄s eas tūc mor⁹
 bidas seu vitiosas passiones audeat dicere: q̄
 ebrem etiā ip̄e dñs in foza serui agē vitā digna
 tus hūanā: s̄ nullū habens oīno pctm̄: adhibu
 it eas vbi adhibēdas ec̄ iudicauit. **R**eqz em̄ i q̄
 verū erat hois corpus z ver⁹ hois anim⁹: fall⁹
 erat hūan⁹ affect⁹. **L**ū ḡ et in euāgelio ista re
 ferunt qz sup̄ duricia cordis iudeoz cū ira p̄tri
 stat⁹ sit: qz dixerit: gaudeo pp̄ vos vt credaris
 qz **L**azarum resuscitaturus etiā lachrimas fu
 derit: qz concupiuerit cū discipulis suis mandu
 care pascha: qz propinquante passione tristis
 fuerit aīa ei⁹ vsqz ad mortē: non falso vtiqz refe
 runt. **U**ex ille hos mor⁹ certe disp̄etōis gra
 ita cū voluit suscepit aīo hūano: vt cū voluit fa
 ct⁹ ē hō. **P**roinde qd̄ fatendū ē: etiā cū rectas
 z fm̄ deū h̄m⁹ has affectiōes: hui⁹ vite sūt nō il
 li⁹ quā futurā speram⁹: z sepe illis etiā inuiti ce
 dim⁹. **I**taqz aliq̄n̄ q̄uis nō culpabili cupidita
 te s̄ laudabili caritate moueamur etiā dū nolū
 mus flem⁹. **H**emus ḡ eas ex hūane p̄ditōis in
 firmitate: n̄ aut̄ ita dñs iesus. cui⁹ z infirmitas
 fuit ex p̄tate. **S**z dū vite hui⁹ infirmitatē gerī
 mus si eas oīno nullas h̄eamus: tūc poti⁹ nō re
 cte viuim⁹: vitupabat em̄ z detestabat̄ ap̄ls q̄s
 dā q̄s etiā esse dixit sine affectione. **I**llos etiā **¶ Thi.**
 culpauit sacer psalm⁹: de quib⁹ ait. **S**ustinui q̄
 simul p̄ristare z nō fuit. **H**az oīno non dolere **¶ Ps. 68.**
 dū sumus in h̄ loco miserie: p̄fecto sic quidā ē
 ap̄o seclī hui⁹ litteratos sensit z dixit: si sine ma
 gna mercede p̄tingit imanitat⁹ in aīo stupor⁹ i
 corpe. **Q**uocirca illa apathia grece d̄z q̄ si latie
 posset ip̄assibilitas dicere: si ita itelligenda ē
 in aīo quippe non in corpe accipitur vt sine his
 affectionibus viuatur: que p̄tra rōnē accidunt
 mentēqz perturbāt: bona plane z maxie optan
 da est: sed nec ip̄a hui⁹ est vite. **N**ō enim quali

¶ Dñi. 3.
¶ Rom. 12.
¶ Dñi. 1.
¶ Roma.
¶ Ibidē. 1.
¶ Loz. 7.
¶ Roma.
¶ Ibidē. 1.
¶ Loz. 7.
¶ Bar. 2.
¶ Job. 11.
¶ Ibidē.
¶ Luc. 2.
¶ Bar. 2.
¶ Thi.
¶ Ps. 68.

cumcūq; hominū vox est. s̄ maxime pio 2 mul-
 tumq; iustoz atq; sanctorz: si dixerim^o qm̄ pctm̄
 nō habem^o: nos ipos seducim^o 2 vitas in nobis
 nō est. Tunc itaq; apathia ista erit: qm̄ pctm̄ in
 hoie nullū erit. Hūc x̄o satis bñ viuif sine crimi-
 ne: sine pctō aut̄ q se viuere existimat: n̄ id agit
 vt pctm̄ nō hēat s̄ vt veniā n̄ accipiat. Porro: si
 apathia illa dicēda ē cū aiām p̄rigere oīno nō p̄t
 vll^o affect^o q̄s hūc stuporē nō oib^o vitijs iudicet
 esse peiorē: Pōt̄ ḡ nō absur de dici p̄fectā bñitu-
 dinē sine stimulo timoris 2 sine vlla tristitia fu-
 turā. Nō ibi aut̄ futurū amorē gaudiūq; q̄s dixit
 rit: nisi oīmō a vitate seclusus. Si aut̄ apathia
 illa est: vbi nec mens vll^o exteret nec agit do-
 lor: auersanda est in hac vita: si recte hoc ē fm̄
 deū viuere volum^o. In illa x̄o brā q̄ sempiterna
 p̄mittit timor plane supand^o ē. Timor: nāq; ille
 de q̄ dicit ap̄s iohannes. Timor: nō est in caritate
 s̄ p̄fecta caritas foras mittit timorē: qz timor pe-
 nam h̄z: q̄ aut̄ timet nō est p̄fect^o in caritate: nō
 ē ci^o generis timor: cui^o ille q̄ timebat ap̄s pau-
 lus ne corinthij serpentina seducerent astutia
 hūc em̄ timorē h̄z caritas: imo nō hēbit nisi cari-
 tas: s̄ illi^o ē gener^o timor q̄ nō ē in caritate: de q̄
 2 ipe ap̄s paulus ait. Nō em̄ accepistis sp̄m̄ ser-
 uitutis itez in timore. Timor: x̄o iste cast^o p̄ma-
 nens in seculū seculi: si erit 2 in futuro seclō. nā
 alio mō nō pōt̄ intelligi p̄manere in seclm̄ seclī:
 non erit timor exterrēs a malo qd̄ accidere pōt̄
 s̄ tenēs in bono qd̄ amitti nō pōt̄. Vbi em̄ boni
 adepti amor: imutabilis ē: p̄fecto si dici p̄t: malū
 cauendi timor secur^o est. Timor: q̄ppe casti no-
 mie ea volūtas significata ē q̄ nos necesse erit
 nolle peccare 2 nō sollicitudine infirmitatis ne
 forte peccem^o: s̄ trāquillitate caritatis cauere
 pctm̄. Aut si null^o oīno gener^o timor eē poterit
 i illa certissima securitate p̄petuoz feliciūq; gau-
 dioz: sic dictū ē. Timor: dñi cast^o p̄manens in se-
 culū seculi: quē admodū dictū est. Patiētia pau-
 perz n̄ p̄bit in ernū. Neq; em̄ eterna erit ip̄a pati-
 entia q̄ necessaria non ē nisi vbi tolerāda s̄ ma-
 la: s̄ eternū erit q̄ p̄ patientiā pueniē. Ita fortas-
 se timor cast^o in seclm̄ seculi dicit^o est p̄manens:
 qz id p̄manebit q̄ timor: ipe p̄ducit. Que cuz ita
 sint: qm̄ recta vita dicenda est: q̄ pueniendū sit
 ad beatā: oēs affect^o istos vita recta rectos h̄z-
 puerſa puerſos. Beata x̄o cadēq; eterna amorēz
 hēbit 2 gaudiū: n̄ solū rectū verū etiā iā certuz-
 timorē aut̄ 2 dolorē nullū. vñ iā apparet vt cunq;
 q̄les esse debeāt in hac pegrinatōe ciues ciuita-
 tis dei: viuētes fm̄ sp̄m̄ nō fm̄ carnē: s̄ ē fm̄ deū
 nō fm̄ hoiem 2 q̄les in illa q̄ tendūt imortalita-
 te futuri sint. Ciuitas porro: s̄ ē societas impio-
 rū: nō fm̄ deū s̄ fm̄ hoiez viuentiū: 2 in ip̄o cul-

tu false q; p̄ceptuere diuinitat; doctrinas hoim
 demonstue sectariū: his affectib^o prauis tanq;
 morbis 2 p̄turbatiōib^o quantū. Et si q̄s ciues h̄z
 q̄ moderari tales mor^o 2 eos q̄si tpare videant̄
 sic pietate supba elati sūt: vt hoc ip̄o sint in eis
 maiores timores: q̄ miores dolores: 2 si nō nul-
 li tanto imaniore q̄nto rariore vanitate h̄ in se-
 ip̄is adorauerit: vt nullo p̄sus eriganē 2 exci-
 tentur: nullo flectant̄ atq; inclinē affectu: hu-
 manitatē totā poti^o amittūt: q̄ verā assequant̄
 tranquillitatē. Nō em̄ qz durū aliqd̄ ideo rectū
 aut stupidū est: ideo sanū. **La. X.**

Ed vtz p̄m^o hō v̄l p̄mi homies (duoruz
 f erat q̄ppe cōiugiū) hēbāt istos affectus
 in corpe aīali an̄ pctm̄: q̄les in corpe spi-
 rituali nō habebim^o oī purgato finitoq; pctō: nō
 imerito querit̄. Si em̄ habebāt: quō erāt beati
 in illo memorabili bñitudis loco: id ē in paradiso:
 quis tandē absolute brūs dici p̄t: q̄ tiore afficiē
 v̄l dolore? Quid aut̄ timere v̄l dolere poterāt il-
 li hoies in tantoz tāta affluētia bonoz: vbi nec
 mors metuebat̄: nec vlla corpis mala valitudo
 nec aberat quicq; qd̄ bona volūtas adipiscere
 nec inerat qz carnē aimue hois felicit^o viuētis
 offenderet: amor erat ip̄turbat^o in deū: atq; in-
 ter se piugiū fida 2 sincera societate viuentiū: 2
 ex h̄ amore grande gaudiū: n̄ desistēte qd̄ ama-
 bat̄ ad fruendū. Erat deuitatio trāquilla pcti:
 q̄ manente nullū oīno aliū de malū qd̄ cōtrista-
 ret irruebat. An forte cupiebāt p̄hibitū lignuz
 ad v̄scendū p̄tingere: s̄ mori metuebāt: ac p̄ h̄
 2 cupiditas 2 met^o iā tūc illos hoies etiā in illo
 p̄turbat loco? Absit vt̄ h̄ existem^o fuisse: vbi n̄
 lū erat oīno pctm̄. Neq; em̄ nullū pctm̄ est: ea q̄
 lex dei p̄hibet 2 cupiscere: atq; ab his q̄s abstine-
 re timore pene nō amore iusticie. Absit in quaz
 vt ante oē pctm̄ iā ibi fuerit tale pctm̄: vt h̄ de li-
 gno admitterēt qd̄ de muliere dñs ait: Si quis
 viderit mulierem ad 2cupiscendā eā: iā mecha-
 tus est eā in corde suo. **Bath. 5** Q̄ igit felices erāt p̄mi
 hoies: 2 nullis agitabant̄ p̄turbatiōib^o aīoz: n̄
 lis corpm̄ ledebant̄ icōmodis: tā felix vniuersa
 societas esset hūana: si nec illi malū qd̄ etiā i po-
 steros traūcerēt: nec q̄sq; ex eoz stirpe iniq̄ratē
 cōmitteret q̄ dānationē reciperet. Atq; ista per-
 manēte felicitate: donec p̄ illā bñidictionē q̄ di-
 ctū est. Crescite 2 multiplicamini: p̄destinatorz
 sctōz numer^o cōpleret̄ alia maior dare ē q̄ bñi-
 mis angelis data ē: vbi iāz esset certa securitas
 peccatuz: neminem esse neminemq; moritu-
 rum 2 talis esset vita sanctoruz post nullum la-
 boris 2 dolor^o mortis expimētū: qualis erit post
 bec oīa in corruptōe corpm̄ reddita resurrecti-
 one mortuorum. **La. XI.**

Job. 1.

Job. 4.

Cor. 11.

Roma. 8.
Ps. 18.

Ubi. 5.
Ps. 9.

Gene. 1.

Ed qz deus cuncta p̄sciuit. ⁊ ideo hoies qz peccaturū ignozare non potuit: fm̄ id qd̄ p̄sciuit atqz disposuit ciuitatē sanctā eā debemus asserere: nō fm̄ illud qd̄ in nostrā cognitionē puenire nō potuit: qz in dei dispositione nō fuit. Non enī hō pctō suo dīno potuit prurbare p̄siliū q̄si deū qd̄ statuerat mutare cōpulerit: cū deus p̄sciendo vtrūqz p̄uenerit id est ⁊ hō quē bonū creauit: q̄malus esset futurus: ⁊ qd̄ boni etiā sic de illo esset ipse facturus.

Deus enī ⁊ si d̄: statuta mutare. vñ tropica locutione in scripturis sanctis etiā penituisse legit̄ deū: iuxta id d̄: q̄ hō sperauerat vel naturalū cāz ordo gestabat: nō iuxta id qd̄ se oīpotēs

Ecc̄s. 7. factuz esse p̄sciuerat. **F**ecit itaqz deus sic scriptū est hoīem rectū: ac p̄ hoc voluntatis bone. Non enī rectus esset: bonā nō h̄ns volūtatem. Bona igit̄ volūtās opus est dei: cuz ea quipe ab illo factus est hō. Mala x̄o voluntas prima qm̄ oīa mala opa p̄cessit in hoīe: defectus pot̄ fuit qd̄ am ab ope dei ad sua opa q̄ opus vllum. **E**t ideo mala opa qz fm̄ se nō fm̄ deū vt eozuz opez tanq̄ fructuū maloz volūtās ipsa essz velut arbor mala: aut ipse hō inquantū male volūtatis. Porro mala volūtās q̄uis non sit fm̄ naturā s̄ p̄tra naturā: qz vitū est: tñ eius nature est cuius est vitū: qd̄ nisi in natura nō p̄r esse s̄ in ea quā creauit ex nihilo: nō quā genuit creator: de semetipso: sicut genuit verbū p̄ qd̄ sc̄ta sunt oīa. Quia ⁊ si de terre puluere deus finxit hoīem: eadē terra oīsqz terrena materies oīno de nihilo est: aiāmqz de nihilo factā de dit corpi cū factus est hō. Usqz adeo aut̄ mala vincūt a bonis: vt q̄uis sinant̄ esse ad demonstrandum q̄ possit ⁊ ipsis bñ vti iusticia puidētissima creatoris: bona tñ sine malis esse possint: sicut deus ipse verus ⁊ sūmus: sicut oēs sup̄ istū caliginosum aerē celestis inuisibilis visibilisqz creatura mala x̄o nisi in bonis esse nō possint: qz nature in qbus sunt inquantū nature sunt: vtiqz bone sunt. Detrahīf porro malū: nō aliq̄ natura que accesserat: vel vlla ei⁹ pte sublata: s̄ ea q̄ vitata ac deprauata fuerat sanata atqz correcta. **A**rbitriū igit̄ volūtatis tunc ē vere libez: cū vitijs peccati qz nō fuit. **T**ale datū est a deo: qd̄ amīsum p̄prio vitio: nisi a q̄ dari potuit reddi nō p̄t.

Job. 8. **U**nde veritas dicit: **S**i vos filius liberauerit: tunc vere liberti eritis. **I**diē est: ac si diceret: **S**i vos filius saluos fecerit: tūc x̄e salui eritis. **I**nde q̄ppe liberator: vñ saluator. **V**iebat itaqz hō fm̄ deū in paradiso: ⁊ corpali ⁊ spiritali. **P**e: qz em̄ erat paradus corpalis p̄pter corpis bona ⁊ p̄pter mētis nō erat spiritalis. **A**ut vero erat spiritalis: quo p̄ interiores: ⁊ non erat corpalis

q̄ p̄tiores s̄clus hō frueret: erat plane vtrūqz qz p̄p̄vtrūqz. **P**ostea x̄o q̄ sup̄ ule āgel⁹ ac p̄ b̄ inuidus: p̄ eandē sup̄biā a deo ad semetipm̄ p̄uersus: ⁊ qd̄ q̄si tyrānico fastu gaudere de s̄ditis q̄ esse s̄ditus eligens: de spiritali paradiso cecidit: de cui⁹ lapsu sociozūqz ei⁹ q̄ ex angel⁹ dei angeli ei⁹ effecti sūt: in libr̄ vñ decio ⁊ duodecimo hui⁹ opis sar̄ q̄ntum potui disputauī: male suasa x̄su ia in hoīs sensū serpe affectās: cui vtrūqz statū qm̄ ipse ceciderat inuidebat: colubz ī paradiso corpali: vbi cū ill⁹ duob⁹ hoīb⁹ masculo ⁊ femia aīalia etiā terrestria cetera s̄dita ⁊ inoria x̄fabant: animal scz lubricū ⁊ tortuos⁹ anfractib⁹ mobile: opi suo p̄gruū p̄ quē loqueret̄ elegit: eo qz p̄ angelicā p̄sentia p̄stantiorēqz naturā spiritali neq̄tia sibi s̄biecto ⁊ tanq̄ instrumento abutens fallacia sermocinat⁹ ē semine a pte scz inferiorē illius humane copule incipiens: vt gradatim pueniret ad totū: nō existimans vix facile credulū: nec errādo posse decipi: sed dū alieno cedit errozi. **S**icut em̄ **A**ron erranti populo ad idolū fabricandum non cōsensit induct⁹ sed cessit obstrictus: nec salomonem credibile est errore putasse idolis esse seruiendū sed blandicijs femis ad illa sacrilegia fuisse cōpulsū: ita credendū ē illū vix sue femie vni vnū: hominē homi. p̄iungē p̄iūgi: ad dei lcgē trāsḡi edendaz non tāqz vix loq̄nti credidisse seductū. s̄ sociali necessitudine paruisse. **H**ō cī frustra dixit apls. **A**dā n̄ ē seduct⁹ m̄ter aut̄ seducta ē nisi qz illa q̄ ei serpēs locut⁹ est tāqz vix ēēt accepit: ille at̄ ab vnico noluit p̄sortio dirū: nec ī cōmūione pct̄: nec iō min⁹ reus. s̄ sc̄iēs prudensqz peccauit: vñ ⁊ apls nō ait nō peccauit. s̄ n̄ ē seduct⁹. nā vtiqz ipm̄ peccasse oñdit vbi d̄c̄. **P**er vnū hoiez itrauit peccatū in mundū: ⁊ paulopost apti⁹ in s̄i tudinē inq̄t p̄uaricatōis adē. **H**os aut̄ seductos intelligi voluit: qui id quod faciunt nō putant esse pct̄m: ille aut̄ sc̄iuit. **A**lioquin quōd vix erit **A**dā nō est seduct⁹: s̄ in expt⁹ diuie seueritatē in eo falli potuit: vt veniale crederet eē cōmissū. **A**c p̄ h̄ in eo qd̄ q̄ mulier seducta ē: nō ē ille seductus: sed cuz sefellit: quō fuerat iudicanduz qd̄ erat dicturus: mulier quā dedisti mihi sociaz ip̄a mihi dedit ⁊ māducaui. **Q**uid ḡ opus ē pluribus: **E**t si credendo n̄ sunt ambo decepti: peccando tamen ambo capti sunt ⁊ diaboli laqueis implicati.

Ca. XII.

Iquem vero mouet cur alijs peccatis sic natura non muretur humana quē ad modum illa dnoz primoz hominum p̄uaricatione mutata est: vt tante corruptioni q̄ taz videmus atqz sentimus: ⁊ per hāc s̄biaceret ⁊ morti: ac tot ⁊ tantis tanq̄ inter se contrarijs

Ero. 3

Regi.

Abi.

Rom.

Abi.

Ceti. 3

perturbaret et fluctuaret affectibus: quibus in paradiso
 ante peccatum licet in corpore esset animalis vitiosus non fuit: si
 quod huiusmodi moueret: ut dixi non ideo debet existimare leue
 ac paru fuisse illud commissum: quia in esca factum
 est: non quodem mala nec noxia nisi quia prohibita.
Neque enim quicquam mali deus in illo tante felicitatis
paradiso crearet atque plantaret. Sed obedi-
tia commendata est in precepto: quod virtus in creatura
rationali maior quamdam est omnium custodisque virtutum: quoniam
quoddem sic facta est ut ei subdita esse sit vitale: pni-
ciosum autem suam non eius a qua creata est facere vo-
luntate. Hoc itaque de vno cibi genere non edendi-
do: vbi aliorum tanta copia subiacebat: tam leue
preceptum ad obseruandum tam breue ad memoriam
retinendum: vbi presertim non dum voluntati cupidi-
tas resistebat: quod de pena transgressionis post
ea subsequutum est: tanto maiore iniusticia viola-
tum est: quanto faciliore possit obseruancia custodiri.
Hoc occulto autem mali esse ceperunt. La. XIII.
i ut in aperta inobedientia laberent. Non
enim ad malum opus peruenirent: nisi precessisset ma-
la voluntas. Porro male voluntas in initium quod potu-
it esse nisi supbia? In initium omnis peccati supbia est
Eccl. 10. Quid est autem supbia: nisi puerse celsitudinis ap-
petitus? Peruersa enim celsitudo est: deserto eo
cui debet animus inherere: principium sibi quo-
dammodo fieri atque esse. Principium hoc fit cum si-
bi nimis placet. Sibi vero ita placet: cum ab illo
bono immutabili deficit: quod ei magis placere de-
buit quam ipse sibi. Spontaneus est autem iste defe-
ctus: quoniam si voluntas in amore superioris imu-
tabilis boni a quo illustrabatur ut videret: et accen-
debat ut amaret: stabilis permaneret: non inde
ad sibi placendum auerteret: et ex hoc tenebre-
sceret et frigeret: ut vel illa verum crederet
dixisse serpentem: vel ille dei mandato uxoris pro-
poneret voluntatem: putaretque se venialiter trans-
gressorem esse precepti: si vite sue sociam non de-
sereret etiam in societate peccati. Non ergo ma-
lum opus factum est: id est illa transgressio: ut ci-
bo prohibito vescerentur: nisi ab eis factum esset
quod mali iam erant. Neque enim fieret ille fructus ma-
lus nisi ab arbore mala. Ut autem esset arbor ma-
la contra naturam factum est: quia nisi vitio volunta-
tis quod contra naturam est: non vitiosus fieret: sed et vitio
depravari nisi ex nihilo facta natura non posset
Ac hoc ut natura sit: ex eo habet quod a deo fa-
cta est: ut autem ab eo quod facta est deficiat: et hoc quod
de nihilo facta est. Nec sic deficit homo ut omnino ni-
hil esset: sed ut inclinatus ad seipsum minus esset
quam erat: cum ei qui summe est inhereret. Relicto
itaque deo esse in semetipso hoc est sibi placere:
non iam nihil esse est: sed nihilo propinquare. Un-
de superbi in scripturas sanctas alio nomine ap-

pellant sibi placentes. Bonum est enim sursum ha-
 bere cor: non tamen ad seipsum quod est superbie. Sed ad do-
 minum quod est obediencie: quod nisi humilium non potest esse.
Est igitur aliquid humilitatis miro modo quod sursum fa-
ciat cor: et est aliquid elationis quod deorsum facit cor.
Hoc quidem quasi primum videtur: ut elatio sit de-
orsum: et humilitas sursum. Sed pia humilitas facit
subditum superioribus: nihil est autem superius deo: et ideo exal-
tat humilitas quod facit subditum deo. Elatio au-
tem quod in vitio est: eo ipso quod respuit subiectos ca-
dit ab illo quod non est quicquam superius: et ex hoc erit inferi-
us: et fit quod scriptum est. Deiecisti eos dum extolle-
rentur. Non enim cum elati fuissent ut prius extol-
lerentur: et postea deicerentur: sed cum extollerentur
tum deiecti sunt. In primis quippe extolli iam deici est: quod
propter quod nunc in ciuitate dei et ciuitate dei in se-
culo peregrinanti maxime commendatur humilitas: et in
ei regem quod est christus maxime predicatur. Primum quod
huic virtuti elationis vitium in eius aduersario quod est
diabolus maxime dicitur sacris litteris edocet. Pro-
fecto ista est magna differentia quod ciuitas vni lo-
mur utraque discernit. vna scilicet societas piorum ho-
minum: altera impiorum: singula queque cum angelis
ad se pertinentibus: in quibus precessit hac amor dei hac
amor sui. Manifesto ergo aptoque peccato: vbi factum est
quod deus fieri prohibuerat: diabolus hominem non
decepisset: nisi iam ille sibi placere cepisset: hic
enim et delectauit quod dictum est. Eritis sicut dii quod
melius esse possent summo veroque principio coherere
do per obedientiam: non suum sibi existendo principium
per supbia. Diu enim creati non sua virtute sed dei ve-
ri participatione sunt dii: plus autem homo appetendo
minus est: quod dum sibi sufficere diligit: ab illo quod ei de-
sufficit: deficit. Illud itaque malum quod cum sibi homo pla-
cet tamquam et ipse sit lumen auertit ab eo lumine: quod
ei si placet et ipse sit lumen. Illud inquam malum pre-
ferat in abdito: ut sequitur hoc malum quod perpetratum est
in aperto. Ulex est enim quod scriptum est. An ruinam ex-
altat cor: et ante gloriam humiliat. Illa prius rui-
na que fit in occulto preedit ruina que fit in ma-
nifesto: dum illa ruina esse non putat. Quis ei
exaltationem ruinam putat: cum iam sit ibi defectus
quo est relictus excelsus: quod autem ruinam esse non
videat: quoniam fit mandati euidens atque indubitata
transgressio. Propter hoc deus illud prohibuit: quod
cum esset admissum nulla defendi posset ima-
ginati one iusticie. Et ideo audeo dicere: superbie
vitale cadere in aliquid aperte manifestumque peccatum:
vni sibi displiceat: qui iam sibi placendo ceciderat.
Salubrius enim petrus sibi displicuit quam fleuit: quod
sibi placuit: quoniam presumpsit. Hoc dicit et sacer: psal-
mus Imple facies eorum ignominia: et querent no-
men tuum domine: id est ut tu eis placeas querentibus
hominem tuum: quod sibi placuerant querendo suum.
D

Ps. 72.

Gen. 3.

Prou. 16.

Mat. 26.

Ps. 82.

Ed est peior dānabilior q̄ **Ca. XIII.**
f supbia: qua etiā in pctis manifesti sup
 fugiū excusatōis inquiri: sicut illi pri

Gen. 3. mi hoies: q̄z et illa dixit. Serpens seduxit me et
 mādūcaui et ille dixit mulier quā dedisti mihi h̄
 mihi dedit de ligno et edi. **Rusq̄** hic sonat peti-

Gen. 4. tio venie: nusq̄ imploratio medicine. **Hā** l̄ isti
 nō sic cayn qd̄ cōmiserit negēt: adhuc tñ supbia
 q̄rit i aliū referre qd̄ pperā fec̄ supbiā mulieris
 i serpētē: supbia viri in mlierē. **Sz** accusatio po
 tius q̄ excusatio vera est: vbi mādati diuini est
 apta trāsgressio. **Neq̄** em̄ hoc p̄pterea nō fece
 rūt: qz id mulier serpētē suadēte: vir muliere i
 petriēte cōmiserit: q̄si quicq̄ deo cui vl̄ crederet
 vel cederet añponendū fuit. **Ca. XV**

q **Uia** q̄ p̄emptus est de^o iubens q̄ hoies
 creauerat: q̄ ad suā imaginē cū fecerit: q̄ cete
 ris aialibus p̄posuerat: q̄ in paradiso p̄stituerat:
 q̄ rex oim̄ copiā salutisq̄ p̄stiterat: q̄ p̄cepti nec
 pluribus nec grandib⁹ nec difficilib⁹ oneraue
 rat: s̄ vno breuissimo atq̄ leuissimo ad obediē
 tie salubritatē adminicular⁹ fuerat: q̄ sup eam
 creaturā: cui libera seruit⁹ expediret se eē do
 minū cōmonebat: iusta dānatio subsecuta est:
 talisq̄ dānatio vt hō q̄ custodiēdo mādātū fu
 turus fuerat etiā carne spiritalis: fieret etiā mē
 te carnalis: et qz supbia sibi placuerat: dei iusti
 cia sibi donaret: ne sicut affectabat in sua esset
 oimodo p̄tate: sed a seip̄o q̄ dissentiens: sub illo
 cui peccādo cōsensit: p̄ libertate quā cōcupie
 rat durā miseramq̄ ageret seruit⁹ urē: mortuus
 spiritu volens: et corpe moriturus inuit⁹: deser
 tor eterne vite: etiam eterna nisi ḡra liberaret
 morte dānatus. **Quisq̄** h̄mōi dānatōz vel ni
 miā vel iniustā putat: metiri p̄fecto nescit: quā
 ta fuerit iniq̄tas in peccādo vbi tāta erat non
 peccandi facilitas. **Sicut** em̄ abrae nō immeri
 to magna obediētia p̄dicat: qz vt occideret fili
 um res difficilima est impata: ita et in paradiso tā
 to maior inobediētia fuit: q̄nto id quod p̄ce
 ptū est nullius difficultatis fuit. **Et** sicut obedi
 entia sc̄di hoies eo p̄dicabilior quo factus ē obe
 diens vsq̄ ad mortē: ita inobediētia primi hoies
 eo detestabilior quo fact⁹ est inobediēs vsq̄ ad
 mortē. **Ubi** em̄ magna ē inobediētie pena pro
 posita: et res a creatore facilis i petrata: q̄s nam
 sa: is explicet q̄ntū malū sit nō obedire in re fa
 cili: et tāte p̄tatis impio: et tāto terrētī supplicio:
Deniq̄ vt breuiter dicat in illi⁹ pcti pena: qd̄ ino
 bediētie: nisi inobediētia retributa est: naz
 q̄ hoies est alia miseria nisi aduersus eū ip̄m ino
 bediētia eius ip̄i⁹: vt qm̄ noluit: qd̄ poruit qd̄
 non pōt ve: it. **In** paradiso em̄ etiam si non om̄ia
 poterat ante pctm̄: quicq̄ tñ non poterat non

Gen. 22.

Phil. 2.

volebat: et ideo poterat oia que volebat. **Nunc**
 verosicut in eius stirpe cognoscim⁹: et diuina scri
 ptura testat⁹: hō vanitati stimulis fact⁹ est. **Quis** **Ps. 143.**
 em̄ enumerat q̄ multa que non pōt velir: dū si
 bi ipe. i. voluntate eius. ipe animus eius: eoq̄ i
 ferior caro eius nō obtemperat: **Ipo** nanq̄ inui
 to et anim⁹ plerūq̄ turbat et caro dolet et vere
 rascit et morit⁹: et quicq̄ aliud patimur qd̄ non
 pateremur inuiti: si volūtati nre nra natura oī
 mō atq̄ ex oib⁹ p̄ribus obediret. **At** em̄ aliqd̄
 caro patit⁹: quo seruire nō sinit. **Quid** interest
 vnde: dum tñ p̄ iusticiam dominantis dei cui s̄
 diti seruire noluiimus: caro nra que nobis sub
 dita fuerat non seruiendo molesta sit: q̄uis nos
 deo non seruiendo molesti nobis potuerimus
 esse nō illi: **Neq̄** em̄ sic ille nostro vt nos serui
 cio corpis indigem⁹: et ideo nra est qd̄ p̄cipim⁹
 nō illi⁹ pena qd̄ fecimus. **Dolores** porro q̄ dicū
 tur carnis: aie sunt in carne et ex carne. **Quid**
 em̄ caro p̄ seip̄am sine aia: vel dolet vel cōcupi
 scit: **Sed** cū p̄cupiscere caro dicit⁹ vl̄ dolere: aut
 ipe hō est sicut dissertum⁹: aut aliqd̄ aie qd̄ car
 nis afficit passio: vel aspa vt faciat dolozē: vl̄ le
 nis vt voluptatē. **Sz** dolor carnis tantūmō of
 fensio est aie ex carne et quedā ab ei⁹ passiōe dis
 sensio: sicuti anime dolor que tristitia nuncupa
 tur: dissensio est ab his q̄ nobis nolētib⁹ accide
 runt. **Sed** tristitia plerūq̄ p̄cedit mer⁹: q̄ et ipe
 in aia est non in carne. **Dolozē** aut carnis non
 p̄cedit vllus q̄si metus carnis: q̄ ante dolozē in
 carne sentiat. **Voluptatē** vero p̄cedit appetit⁹
 qd̄a qui sentit in carne quasi cupiditas eius sic
 fames et sitis: et ea q̄ in genitalib⁹ vstitati⁹ libido
 nominat⁹ cuz hoc sit generale vocabulū ois cu
 piditatis. **Hā** et ip̄m irā nihil aliud esse q̄ vlc
 scendi libidinē veteris diffinierūt: q̄uis nō nū
 q̄ hō vbi vindicte nullus est sensus: etiā rebus
 inanimis irascat: vt male scribentē stilum colli
 dat: vel calamū frangat irat⁹. **Uex** et ista licet
 irrationabilior: tñ quedā vlciscendi libido est:
 et nescio qua: vt ira dixerim quasi vmbra retri
 butionis: vt qui mala faciūt mala patiant⁹. **Est**
 igit⁹ libido vlciscēdi q̄ ira dicit⁹: est libido habendi
 pecuniā: que auaricia: est libido quocūq̄ vin
 cendi que peruicacia: est libido gloriandi q̄ ia
 ctantia nuncupa⁹. **Sunt** multe varietes libidi
 nes: quaz nonnullē habent etiā vocabula pro
 pria: quedam vero non h̄nt. **Quis** em̄ facile di
 xerit: qd̄ voce⁹ libido dñandi: quā tñ plurimuz
 valere in tyrannorum animis etiaz ciuilia bel
 la restant. **Capitulum. XVI**

c **Um** igit⁹ sint multarū libidines rez
 tñ cū libido dicit⁹: neq̄ cui⁹ rei libido sit
 addit⁹: nō fere assolet animo occurrere nisi illa

q̄ obscene ptes corpis excirāf. **Hec** at̄ sibi nō solū to.ū corp̄ nec solū extrisec̄ vex etiā intrisec̄ vendicat: totūq; cōmouet hoīem ai simul affectu cū carnis appeti u. iuncto atq; p̄mixto: vt ea voluptas sequat̄ qua maior in corpis voluptatib; nulla est: ita vt momēto ipso tēpis q̄ ad eius puenit̄ extremū: pene oīs acies ⁊ quasi vīgilia cogitatiois obruat̄. **Quis** aut̄ amic̄ sapie sanctorūq; gaudioꝝ: cōiugale agens vitā: s̄ sic

1 Thef. 4 cur apostolus monuit: sciēs vas suū possidere in sanctificatione et honore: nō i morbo desiderij sicut ⁊ gētes q̄ ignorant deum: non mallet si posset sine hac libidine filios p̄creare. vt etiā in hoc serēde plis officio sic ei⁹ menti ea q̄ ad h̄ opus creata sunt: quēadmodū cetera suis q̄q; opibus distributa mēbra seruiret: nutu voluntatis acta: nō est libidinis incitata: **Sed** neq; ip̄i amatores hui⁹ voluptatis: siue ad ꝓcubitū iugales: siue ad i mūdicias flagicioꝝ cum voluerint cōmoueri: sed aliqui mor⁹ ille importunus ē nullo poscēte: aliqui aut̄ desitunt i biātē: ⁊ cum in aīo ꝓcupiscētia ferueat. friger in corpore: atq; ita mirū in modū non solū generādi voluntati: vex etiā lasciuendi libidini libido nō seruit: ⁊ cum tota plerūq; menti cohibētī aduerse tur nōnunq; ⁊ aduersus seip̄am diuidit̄: cōmottoꝝ aīo in cōmouēdo corpore seip̄a non sequitur

Erito huius libidinis **Ca. XVII.** maxime pudet: merito ⁊ ip̄a membra que suo quodā: vt ita dixerim: iure nō

oīmodo ad arbitriū nostꝝ mouent̄: aut nō mouent̄: pudenda dicunt̄: q̄ ante ꝓctm̄ hoīs non fuerūt. **R̄a** sicut scriptū est. **H**udierāt ⁊ non cōfundebant̄: nō q̄ eis sua nuditas esset incognita: s̄ turpis nuditas nō dū erat: q; nō dū libido mēbra illa p̄ter arbitriū cōmouebat: nondū ad hoīs inobediētīā redarguendā sua inobediētīa caro quodā mō testimoniū phibeat. **Hec** em̄ ceci creati erāt vt imperitū vulg⁹ opinatur q̄n̄ quidē ⁊ ille vidit aialia quib; nōia imposuit ⁊ de illa legiē **U**idit mulier q; bonū est lignū in escā: ⁊ q; placet oculis ad videndū. **P**etebāt ḡ oculi eoz: sed ad hoc nō erant apti: hoc est non attenti: vt cognoscerēt qd̄ eis indumēto gr̄e ꝓstaref: q̄n̄ membra eoz voluntati repugnare nesciebāt. **Q**ua gr̄a remota: vt pena reciproca in obediētīa plecterēf. exiit in mori corpis qd̄a impudēs nouitas: vñ esset indecēs nuditas ⁊ fecit attentos reddiditq; ꝓsufos. **H**inc est q; ꝓsteaq; mandatū dei apta trāsgressione violāf scriptū est de illis. **E**t apti sunt oculi amboꝝ et cognouerūt q; nudī erāt: ⁊ ꝓsuerūt folia fici et fecerūt sibi campestrīa. **A**perti sunt inquit oculi amboꝝ: non ad videndū: nam ⁊ antea vide-

bant: sed ad discernendū inter bonum qd̄ amiserant: ⁊ malū i quo ceciderāt. **U**ñ ⁊ ip̄z lignū eo q; istā faceret dinoscentīā: si ad velsendū cōtravertitū tangeref: ex ea re nomen accepit: vt appelleref lignū scie boni ⁊ mali. **E**xpta enim morbi molestia: euidentior fit etiā iocunditas sanitatis. **C**ognouerūt ḡ q; nudierant: nudatī sc; ea gr̄a qua fiebat vt nuditas corpis nulla eos lege peccati menti eoz repugnāte confunderet. **H**oc itaq; cognouerūt qd̄ facili⁹ ignorarent: si deo credētes ⁊ obediētes non cōmitteret q; eos cogeret expiri: infideliras ⁊ inobediētīa qd̄ noceret. **P**roinde ꝓsufi inobediētīa carnis suetanq; teste pena inobediētīe sue: ꝓsuef **Ibidem.** folia fici ⁊ fecerūt sibi campestrīa. i. succinctoria genitaliū. **R**am qd̄a interptes succinctoria ꝓsuerūt. **P**orro aut̄ cāpestrīa latinū quidē verbū est: sed ex eo dictū q; iuuenes q̄ nudi exercebant in campo pudēda opiebant vñ qui ita siccincti sunt cāpestratos vulg⁹ appellat. **A**d itaq; aduersus dānatā culpā inobediētīe voluntatē libido inobediēter mouebat: verecūdia pudenter tegebat. **E**x hoc oēs gentes qm̄ ab illa stirpe p̄create sunt vsq; adeo tenent insituz pudēda velare: vt qd̄a barbari illas corpis partes: nec in balneis nudas habeāt: sed cū earuz regumentis lauāt. **P**er opacas q̄ indie solitudines: cum qd̄a nudi philosophent̄: vñ gymno sophiste nominant̄. adhibēt tñ genitalib; tegumenta: q̄b; ꝓ cetera mēbroꝝ carēt. **Ca. XVIII.**

Opus vō ip̄m qd̄ libidine tali pagit̄: si solū in quibusq; stupris vbi latebre ad subterfugiēda humana iudicia requirunt̄: vex etiā in vsu scortoz quā terrena ciuitas licitā turpitudinē fecit: q̄uis id agat qd̄ ei⁹ ciuitatis nulla lex vindicat: deuitat tñ publicū etiā ꝓmissa atq; impūita libido ꝓspectū: ⁊ verecūdia naturali habēt ꝓuisum lupanaria ip̄a secretū: faciliusq; potuit impudicitia nō habere vincula phibitōis q̄ impudētia remouere latibula illi⁹ feditatis. **S**z hac etiā ip̄i turpes turpitudinē vocant. cui⁹ s̄ sint amatores: ostentatores esse nō audent. **Q**uid cōcubit⁹ coniugalis qui fm̄ matrimonialiū ꝓscripta tabulaz p̄creādoꝝ fit cā liberoꝝ? **N**ōne ⁊ ipse q̄q; sit licitus et honest⁹: remotū ab arbitrii cubile ꝓquirit? **N**ōne oēs famulos atq; ip̄os etiā panymphos ⁊ q̄ cūq; ingredi q̄libet necessitudo ꝓmiserat ante mittit foras: q̄ vel blandiri cōiunx iugi incipiat? **E**t qm̄ sicut ait ē qd̄a rōani maxim⁹ auctoz eloquij: oīa recte facta i luce se collocari volūt id est appetūt sciri: hoc recte factū sic appetit sciri vt tñ erubescat videri. **Q**uis em̄ nescit vt si h̄ij ꝓcrent̄: quid inter se cōiuges agāt: qm̄ qd̄e

vt id agat tanta celebritate ducunt vxores: et tñ cum agit vñ filij nascant: nec ipsi filij si q̄ inde iam nati sunt testes fieri pmittunt. Sic cñ hoc recte factũ ad sui noticiã lucẽ appetit aiox: vt tñ refugiat oculoꝝ. **¶** In hoc: nisi q̄ sic gerit qd̄ deceat ex natura: vt etiã quod pudeat comiteretur ex pena.

Capitulum XIX

b Inc est q̄ et illi phi q̄ veritati ppius ac cesserũt: irã atq; libidinẽ vitiosas animi ptes esse p̄fessi sunt: eo q̄ turbide atq; inordinate mouerent ad ea etiã que sapia p̄petrari verat: ac p̄ hoc op̄ habere moderatrice m̄te atq; rone. Quã p̄tẽ animi tertiã velut in arce q̄ dam ad istas regendas phibet collocatã: vt illa impante istis seruientib; possit in hoie iusticia ex oi animi pte p̄seruari. **¶** He igit ptes q̄s et in hoie sapiẽte ac tpante fatent esse vitiosas: vt eas ab his reb; ad quas iniuste mouent: mens cõpescẽdo et cohibẽdo refrenet ac reuocet: atq; ad ea pmittat que sapie lege p̄cessa sunt: sic irã ad exercendã iustã coertionẽ: sicut libidinẽ ad p̄pagande plis officiu;: he inq; ptes i paradiso ante p̄ctm vitiose nõ erant. **¶** Hõ em; p̄tra rectã voluntatẽ ad aliqd̄ mouebant: vñ necesse eẽt eas ronis tanq; frenis regentib; abstinere. **¶** Hãz q̄ nũc ira mouent et ab eis q̄ tpanter et iuste et pie viuũt: alias facili;: alias difficili; tñ cohibendo et refrenãdo modificant: nõ est vtiq; sanitas ex natura: sed lãguor ex culpa. **¶** Quãtũ ire opa aliarũq; affectionũ in quibusq; dictis atq; factis si sic abscondit verecũdia vt opa libidinis q̄ fiunt genitalib; mẽbris: qd̄ cause est: nisi q̄ in ceteris mẽbra corpis non tpe affectões: sed cũ eis p̄ferit voluntas mouet: q̄ i vsu eoz oino dñat: nã quisq; verbũ emittit iratus vel etiã quẽq; pcutit: non posset hoc facere nisi lingua et man; iuubente quodãmo voluntate mouerẽt: que mẽbra etiã cũ ira nulla est mouent eadẽ voluntate. **¶** At xõ gẽitales corpis ptes ita libido suo iuri quodãmo mancipauit: vt moueri non valeãt: si ipa defuerit et nisi ipa vel vltro v̄ excitata surrexerit. **¶** Hoc est qd̄ pudet: hoc est q̄ intuentiuꝝ oculos erubescẽdo deuirat: magisq; fert hõ spectantiũ multitudinẽ qñ iniuste irascit hoies: q̄ vñ vni; aspectũ qñ iuste miscet vxori.

Ca. XX

¶ De illi canini phi: hoc e cynici n̄ viderũt p̄ferẽtes p̄tra humanã verecũdiam: qd̄ aliud q̄ caninã: b̄ est imundã impudẽtemq; sniaz: vt scz qm̄ iustũ est qd̄ sit cũ vxore palã nõ pudeat id agere: nec in vico nec platea q̄libet p̄iugalẽ cõcubitũ deuirare: **¶** Tñ pudor naturalis opinionẽ ei; erroris. **¶** Hãz et si phibent hoc aliqñ gloriã abundum fecisse diogenem: ita putantẽ sectã suã nobiliorẽ futurã

si in hoim memoriã insignior eius impudentia figeret. postea tñ a cynicis fieri cessatum est: plusq; valuit pudor vt erubescerẽt hoies hoib; q̄s error vt hoies canibus esse similes affectaret. **¶** Tñ et illũ vel illos q̄ hoc fecisse referunt potius arbitroz p̄cumbẽtiũ mor; dedisse oculis hoim nescientiũ qd̄ sub pallio gereret. q̄ humano p̄ mente p̄spectu potuisse illã pagi volũtatẽ. **¶** Ibi em; phi non erubescerẽt videri se velle p̄cubere: vbi libido ipa erubesceret surgere. **¶** Et nunc videm; adhuc esse p̄hos cynicos. **¶** Hi em; sunt q̄ non solũ amiciunt pallio: verũ etiã clauã ferũt nemo tñ eoz audet b̄ facere: qd̄ si aliq̄ ausi eẽnt vt nõ dicãt icrib; lepidantiũ: certe p̄spuentiũ saluis obzuerent. **¶** Pudet igit hui; libidinis hũanã sine vlla dubitatõẽ naturã: et merito pudet. **¶** In ei; q̄ppe inobediẽtia q̄ genitalia corpis mẽbra solis suis motib; subdidit et potestate volũtatis eripuit: satis ondit qd̄ sit hois illi p̄me inobediẽtie retributũ: qd̄ in ea p̄re maxie op̄uit ita apparere qua generat ipa natura: q̄ illo p̄mo et magno in deterio; est mutata pctõ: a cuius nexu nullus eruit: nisi id qd̄ cum oẽs in vno eẽnt i cõez p̄niciẽ p̄petratũ est: et dei iusticia vindicãtũ: dei grã in singulis expiet.

Ca. XXI

¶ Sit itaq; vt credam; illos piuges in paradiso p̄stitutos p̄ hanc libidinẽ de q̄ erubescẽdo eadẽ mẽbra texerũt: impleturos fuisse: qd̄ in sua bñdictione deus dixit. **¶** Crescite et multiplicamini: et implete terrã. **¶** P̄ctm̄ quippe orta est hec libido: post p̄ctm̄ eã natura nõ impudens amissa p̄tate cui corp; ex oi pte seruiebat: sensit: attẽdit: erubuit: opuit. **¶** Illa vero bñdictio nuptiaz vt piugari cresceret et multiplicarent et implerent terrã: q̄uis et in delinquentib; m̄aserit: tñ anteq; delinqueret data est vt cognoscerent p̄creationẽ filioꝝ ad gloriã p̄nubij non ad penã p̄tinere p̄cti. **¶** Sed nunc hoies p̄fecto illi; q̄ fuit in paradiso felicitatis ignari nisi p̄ hoc q̄ expri sunt: i p̄ libidinez de q̄ videm; ipam etiã honestatẽ erubescere nuptiarũ: nõ potuisse gigni filios opinant: alij sc̄pturas diuinas: vbi legif post p̄ctm̄ puduisse nuditatis et pudenda esse p̄tecta p̄sus non accipiẽtes sed infidelit; irridentes: alij xõ q̄uis eas accipiant et honozet: illud tñ qd̄ dictũ est. **¶** Crescite et multiplicamini: non fm̄ carnalẽ secunditatẽ volunt intelligi: qz et fm̄ aiaz legif tale aliquid dictũ. **¶** Multiplicabis in aia mea virtutem: vt id qd̄ in genesi sequit. **¶** Et implete terrã et dñamini eius: terrã intelligant carnem quã p̄sentia sua implet anima ei; q̄ maxime dñat cum in virtute multiplicat. **¶** Carnalis aut fetus sine libidine que post peccatum exorta: inspecta: cõ-

¶ Gen. i

¶ Ubi. 3.

¶ Ps. 137

Asa. velata est. nec tunc nasci potuisse: sicut ne
 q̄ nunc possunt: nec in paradiso futuros fuisse. s̄
 foris sicut et factū est. **N**az postea q̄ inde dimi-
 si sunt ad gignendos filios coierunt: eosq̄ ge-
 nuerunt. **C**apitulum. XXII.

Nos autē nullo mō dubitamus s̄m be-
 nedictionē dei crescere et multiplica-
 ri et implere terrā donū esse nuptiarū quas de-
 aī p̄ctm̄ hoīs ab initio p̄stituit. creando mascu-
 lū et feminā: qui sex^o euidentis vtiq̄ in carne est
 huic quippe op̄i dei etiā benedictio ip̄a subiun-
 cta est: **N**ā cum scriptura dixisset: **M**asculū et
 feminā fecit eos: p̄tinuo s̄bdidit: et b̄ndixit eis

Gen. 1. de^o dicens: **R**escite et multiplicamini et imple-
 te terrā: et dñamini eius etc. **Q**ue oīa q̄q̄ nō in
 cōuenienter possint etiā ad intellectū spirituale
 referri: masculū tñ et feminā nō sicut simile ali-
 quid etiā in hoīe vno intelligi pōt: qz videlicet
 in eo aliud est qd̄ regit: aliud qd̄ regit: sed sicut
 euidentissime apparet ī diuersi sex^o corpib^o ma-
 sculū et feminā ita creatos: vt p̄lez generando
 crescerent et multiplicarent et implerēt terram
Cui snia tam euidentē magne absurditatis est re-
 luctari. **N**ecq̄ em̄ d̄ spū qui impar et carne q̄ ob-
 tempat: aut de aīo rōnali q̄ regit: et irrōnali cu-
 piditate q̄ regit: aut de virtute p̄templatiua q̄
 excellit: et de actiua que subdit: aut d̄ intellectū
 mentis et sensu corpis: sed apte de vinculo p̄i-
 gali quo inuicē sibi vterq̄ sex^o obstringit dñs ī

Mat. 19. terrogat vtrū liceret quacūq̄ causa dimittere
 vxorē: qm̄ p̄pter duriciā cor: dis israelitarū moy-
 ses dari libellū repudiij p̄misit: r̄ndit atq̄ ait: nō
 legitis: qz q̄ fecit hoīem ab initio masculū et fe-
 minā fecit eos et dixit: **P**ropt̄ hoc dimittet ho-
 mō p̄rē et matrē et adherēbit vxori suē: et erūt
 duo in carne vna. **I**taq̄ iā nō sunt duo s̄ vna
 caro. **Q**d̄ d̄ deus iunxit hō non sepet. **C**ertuz
 est igit̄ masculū et feminā ita p̄mitos institutos
 vt nunc hoīes duos diuersi sexus videm^o et no-
 uimus. **U**nū autē dicit: vel p̄pter iunctōz v̄l p̄-
 p̄ter originē femine: q̄ de masculi latere creata
 est. **N**ā et ap̄ls p̄ hoc p̄mū q̄ deo instituente p̄ces-
 sit exemplū: singulos quosq̄ admonet vt viri
 vxores suas diligant. **C**La. XXIII.

q **U**isq̄s autē dicit n̄ fuisse coituros nec
 gnaturōs nisi peccassent: qd̄ dicit nisi
 p̄p̄t nūerositatē sanctorū necessariū hoīs fuisse
 p̄ctm̄. **S**i em̄ nō peccādo solī remanerēt: qz sic
 putāt nisi peccassent generare nō possent: p̄-
 secto vt non solī duo iusti hoīes possent eē: sed
 mlti: necessariū p̄ctm̄ fuit. **Q**d̄ si credere absur-
 dū est: illud pot^o est credendū q̄ scr̄ōz nume-
 rus quant^o cōplende illi sufficit b̄tissime ciuita-
 ti: tant^o existeret et si nemo peccasset q̄nt^o nunc

p̄ dei gr̄am de multitudine colligit p̄ctōz quos
 usq̄ filij huius sc̄li generāt et generant. **E**t idō
 ille nuptie digne felicitate paradisi si p̄ctm̄ n̄ fuis-
 set: et diligendā plē gignerēt: et pudendā libidi-
 nē non haberēt. **S**ed quō id fieri posset: nūc nō
 est quo demōstrēt exemplo. **N**ec ideo tñ incre-
 dibile debet videri etiā illud vñ sine ista libidi-
 nie volūtati potuisse seruire: cui tot mēbra nūc
 seruiunt. **A**t vero man^o et pedes mouem^o cum
 volum^o ad ea q̄ his mēbris agenda sunt sine vl-
 lo reuisu tanta facilitate quā: a et i nob̄ et alijs
 videm^o maxie ī artificib^o: quozūq̄ op̄m̄ corpora-
 liū: vbi ad exercendā infirmiorē tardiorēq̄ na-
 turā agilioz accessit industria: et nō credim^o ad
 opus generatōis filioz si libido nō fuisset: que
 peccato inobediētie retributa est: obediēt ho-
 minib^o ad volūtatis nutū s̄l̄ vt cetera potuisse
 illa mēbra seruire. **N**ōne cicero in libro de re
 publica cū de impioz differentia disputaret: et
 hui^o rei similitudinē ex natura hoīs assumeret
 vt filijs dixit impari corpis mēbris p̄pter obedi-
 endi faciilitatē: virtuosas vō animi p̄tes vt suos
 asp̄iore impio coerceri. **E**t vtiq̄ ordie natura
 li anim^o antepōit corp̄: et tñ ip̄e anim^o impar
 corp̄i facit^o q̄ sibi. **V**erūt̄ hec libido de q̄ nunc
 differim^o eo magis erubescēda existit: q̄ anim^o
 in ea nec sibi efficaciter impar vt oīno non libe-
 at: nec oīno corp̄i vt pudēda mēbra volūtatis
 potiusq̄ libido cōmoueat. **Q**d̄ si ita esset: pudē-
 da nō essent. **N**unc vō pudet aīm resisti sibi a
 corp̄e: qd̄ ei natura inferiore subiectū est. **I**n
 alijs q̄ppe affectiōib^o cū sibi resistit iō minus pu-
 det: qz cum a seip̄o vincit: ip̄e se vincit: et si inor-
 dinatē atq̄ vitiose: qz ex his p̄tib^o q̄ rōni subijci
 dñt: tñ a p̄tib^o suis ac p̄ hoc vt dictū est a seip̄o
 vincit. **N**ā cum ordinate se anim^o vincit vt irrō-
 nales mor^o eius mēti rōniq̄ subdanf: si tñ et illa
 deo subdita est laudis atq̄ virtutis est. **M**inus
 tamen pudet cum sibi anim^o ex vitiosis suis p̄ti-
 bus non obtempat: q̄ cum ei corp̄us qd̄ alterū
 ab illo atq̄ infra illū est: et cui^o sine illo vlla na-
 tura non viuūt: volēti iubentiq̄ nō cedit. **S**z cū
 alia mēbra retinent volūtatis impio: sine q̄bus
 illa q̄ p̄tra voluntatē libidine p̄citantē id qd̄ ap-
 petūt implere non p̄t: pudicia custodiūt: non
 amissa: s̄ non p̄missa delectatōe p̄cti. **H**ūc reni-
 sum: hāc repugnātiā: hāc volūtatis et libidis ri-
 xam: vel certe ad volūtātē sufficiētiā libidis in-
 dulgētiā: p̄culdubio nisi culpabilis inobediētiā
 p̄lecteret: in paradiso nuptie nō haberēt: s̄ volū-
 tati mēbra illa vt cetera cūcta seruirēt. **I**ta gen-
 tale aruū vas in h̄ op^o creatū semiarēt: vt nūc
 terrā man^o: et qd̄ mō de hac re nobis volētib^o
 diligēt^o disputare verecūdia resistit: et cōpellit

**Tulli^o i li-
 bro de res-
 pub.**

veniā honore p̄fato a pudicis aurib⁹ posceret
id fieret nulla cā esset: s̄ in oīa que de huiusmo
di mēbris sensum cogitātis attingerēt: sine vl
lo timore obscenitatis liber sermo ferret: nec
īp̄a v̄ba essent q̄ vocarent obscena: sed q̄cqd̄ in
de diceret: tā honestū esset q̄ de alijs cū loqui
mur corp̄is partib⁹. Quisq; ḡ ad has l̄ras impudi
cus accedit: culpā refugiat nō naturā: facta de
notet sue turpitudis: nō verba n̄c necessitat̄.
In quib⁹ mibi facillime pudic⁹ et religiosus le
ctor vel auditor: ignoscit: donec infidelit̄e re
fellā: nō de fide rex inextrax: s̄ de sensu expta
rū argumētantē. Legit em̄ hec sine offensione
q̄ nō exhorret apl̄m horreda feminay flagicia

Roma. j.

rephendentē: q̄ imutauerūt naturalē vsuz i eū
vsuz q̄ est p̄tra naturā: p̄cipue q̄ nos non dīa
bilē obscenitatē nūc: sic ille cōmemoram⁹ atq;
rephendim⁹: s̄ in explicādis q̄tū possum⁹ hūa
ne generatōis effectib⁹: v̄ba tñ sic ille obscena
deuitamus. **Capitulum. XXIII.**
f. **E**minaret igit̄ plē vir suscipet femia
genitalib⁹ mēbris: qm̄ id op⁹ eēt et qn̄
tū opus eēt volūtate moti non libidie p̄citatis.
Hecq; em̄ ea sola mēbra mouem⁹ ad nutū q̄ cō
pactis articulata sunt ossib⁹: sicut pedes et ma
nus et digitos: verū etiā illa q̄ mollib⁹ remissa s̄
neruis cū volum⁹ mouem⁹ agitādo: et porrigē
do p̄ducim⁹: et torquēdo flectim⁹: et p̄stringēdo
duram⁹: sicut ea sunt q̄ in ore ac facie q̄tuz pōt
voluntas mouet. Pulmōes deniq; īp̄i oīm me
dullay mollissimī ac viscerū et ob hoc antro pe
ctoris cōmuniti ad sp̄m ducendū ac remitten
dū vocēq; emittendā seu modificandā: sic sol
les fabroy v̄l organoy: flāt̄: respirātis loq̄nt̄:
clamāt̄: cātāt̄: s̄ uiūt volūtati. Omitto qd̄ aiali
bus q̄busdā naturalit̄ insitū est vt regmē q̄ cor
pus oē vestit si qd̄ in quocūq; loco ei⁹ senserint
abigendū: ibi tñ moueāt vbi sentiūt: nec solū ī
sidentes muscas verū etiā herētes aristas cutis
tremore discutiāt. Nunq̄d qz id nō pōt hō: idō
creator q̄bus voluit aiantib⁹ donare nō potuit
Sic ḡ et īp̄e hō potuit obedientiā etiā inferiorū
habere mēbroy: quā sua inobediētia perdidit.
Hecq; em̄ deo difficile fuit sic illū p̄dere vt in ei⁹
carne etiā illud nō nisi ei⁹ voluntate moueret:
qd̄ nūc nisi libidine nō mouet. Hā et hōim quo
rundā naturas nouim⁹ multū ceteris dispes et
īp̄a raritate mirabiles: nōnulla vt volūt de cor
pe suo faciētū: q̄ alij nullo mō p̄nt: et audit a vix
credūt. Sunt em̄ q̄ et aures moueāt vel singlas
vel ambas s̄t. Sunt q̄ totā cesariē capite imo
to q̄tū capilli occupāt deponūt ad frontē reuo
cantq; cū volūt. Sunt q̄ eoy que vorauerūt in
credibilī: plurima et varia paululū p̄cordijs cō

tractatis: tanq; de saculo qd̄ placuerit integer
rimū p̄fert. Quidā voces auīū pecorūq; et ali
ozuz quozūlibet hōim sic imitant̄ atq; expmūt
vt nisi videant̄: discerni omnio nō possunt. Hō
nulli ab imo sine pudore vllo ita numerosos p
arbitrio sonitus edunt: vt ex illa etiam partecā
tare videant̄. Ipse sum expertus: suadere hō
minē solere cū vellet. Notū est quosdam fieri:
cum volunt: atq; vberim lachrymas fundere.
Jam illud multo est incredibili⁹ quod pleriq;
fratres memoria recētissima experti sunt. Pre
sbyter fuit quidā nomine restitutus ī parochia
calamensis ecclesie: qm̄ ei placebat: rogabat au
tem vt hoc faceret ab eis qui rem mirabilē corā
scire cupiebant: ad imitandas quasi lamentan
tis cuiuslibet hōis voces ita se auferebat a sen
sibus: et iacebat simillimus mortuo: vt non solū
vellicantes atq; pungentes minime sentiret: s̄
aliquē etiā si igne v̄zeref admoto: sine vllo dolo
ris sensu nisi postmodū ex vulnere: non aut ob
nitēdo sed non sentiēdo nō mouere corpus eo
p̄baba: qd̄ tanq; in defuncto nullus inuenie
bat̄ anhelit⁹: hōim tñ voces si clarius loquerē
tur: tanq; de longinquo se audisse postea refe
rebat. Cum itaq; corp⁹ etiā nunc quibusdā licz
in carne corruptibili hanc erūnosam ducenti
bus vitā: ita in pleriq; morionib⁹ et affectiōib⁹
extra vsitatū nature modū mirabiliter seruiat
qd̄ cause est: vt nō credam⁹ ante inobedientie
p̄ctm̄ corruptionisq; supplicū ad p̄pagandā p
lem sine vlla libidine seruire voluntati humāe
humanā mēbra potuisse: Donat⁹ est itaq; hō si
bi: qz deseruit deū placendo sibi: et nō obediēs
deo: nō potuit obedire nec sibi. Hic euīdēs mi
seria est q̄ hō non viuūt vt vult. Hāsi vt vellet
viueret: br̄m se putaret: sed nec sic tamen esset

si turpiter viueret. **Capitulum. XXV.**

q. **T**anq; si diligenti⁹ attendam⁹ nisi be
atus nō viuūt vt vult: et nullus beatus
nisi iustus. S; etiā īp̄e iustus nō viuūt vt vult: ni
si eo puenerit vbi mori: falli: offendi: omnino nō
possit: eiq; sit certū ita sp̄ futuz. Hoc em̄ natura
expedit: nec plene atq; p̄fecte btā erit: nisi ade
pta qd̄ expedit. Hūc dō qd̄ hōim pōt vt vult vi
uere qm̄ īp̄m viuere n̄c in ptāte. Quē em̄ vult
mori cogit. Quō ḡ viuūt vt vult qui nō viuūt q̄
diu vult. Quod si mori voluerit: quomō po
test vt vult viuere qui non vult viuere: et si idō
mori velit: nō quo nolit viuere: sed vt post mor
tem melius possit viuere. Nondum ergo vt
vult viuūt: sed cuz ad id quod vult moriendo p̄
uenerit. Verū etiā viuūt vt vult: qm̄ se extorsit
sibi q̄ imperauit sibi nō velle qd̄ nō potest: atq;
hoc velle qd̄ potest: sicut ait thercnti⁹. Qm̄ nō

Dic ponit

potest id fieri qd vis: id velis qd possis: non tñ
 ideo beatus est: quia patienter miser est. **Bea**
 ta quippe vita si nō amat: non habet. Porro si
 amat & habet: ceteris omnibus rebus excellen-
 titus necesse est amari. qm̄ ppter hanc amandū
 est quicqd aliud amat. Porro si tantū amatur
 quātū amari digna est: nō em̄ beatus est a quo
 ipsa beata vita nō amat vt digna est: fieri nō p̄t
 vt eā q sic amat nō eternā velit. Tunc igit bea-
 ta erit: qm̄ erit eterna.

Capitulum XXVI.

Iuebat itaq; hō in paradiso sicut vole-
 bat: q; diu hoc volebat quod deus iusse-
 rat. **I**uebat fruens dō ex q; bono erat
 bonus: viuere sine vlla egestate: ita semp vi-
 uere habēs in potestate. **L**ibus aderat ite esu-
 riter: potus ne sitiret: lignū vite ne illū senecta
 dissoluēt: nihil corruptōis i corpe vl ex corpe vl
 las molestias vllis ei sensib⁹ ingerebat. **N**ull⁹
 intrinsecus morbus: nullus ictus metuebat ex
 trinsec⁹. **S**ūma in carne sanitas: in aīa tanto
 trāquillitas: sicut in paradiso nullus estus aut
 frigus: sic in eius habitatoze nulla ex cupidita-
 te vel timore accedebat bone voluntatis offen-
 sio. **N**ihil oīno triste: nihil erat inaniter letum:
 gaudiū verū ppetuabat ex deo: in quē flagra-
 bat charitas ex corde puro & scientia bona: &
 fide nō ficta: atq; iter se piugū fida ex honesto
 amore societas: cōcors mentis corpisq; vigilia
 & mandati sine labore custodia. **N**on lassitudo
 fatigabat ociosum: nō somnus p̄mebat inuitū
In tanta facilitate rex & felicitate hoīm: absit
 vt suspicemur nō potuisse plem feri sine libidi-
 nis morbo: sed eo volūtatē nutu mouerent il-
 la mēbra quo cetera: & sine ardoris illecebroso
 stimulo cū tranquillitate animi & corpis nulla
 corruptiōe integritatē infunderet gremio ma-
 ritus vxoris. **H**ec em̄ qz experientia p̄bari nō
 potest: ideo credendū nō est qm̄ illas corporis
 ptes nō ageret turbidus calor: sed spontanea
 potestas sicut opus esset adhiberet: ita tūc po-
 tuisse vtero piugis salua itegritate feminei ge-
 nitalis virile semen imitti: sicut nunc potest ea-
 dem integritate salua ex vtero virginis fluxus
 menstrui cruoris erigri. **E**adē quippe via pos-
 set illd iniici: qua hoc potest eijci. **U**t em̄ ad pa-
 riendū nō doloris gemitus s̄ maturitatis ipul-
 sus feminea viscera relaxaret: sic ad fetandū &
 p̄cipiendū nō libidinis appetitus: s̄ volūtariua
 vsus naturā vtrāq; piūgeret. **D**e rebus em̄ lo-
 qmur nūc pudendis: & iō q; quis aīq; eaz pude-
 ret quales esse potuissent conijciamus vt pos-
 sumus: tamen necesse est vt nostra disputatio
 magis frenetur ea: que nos reuocat verecun-
 dia: q; eloquentia que nobis paruz sup̄petit ad

iuuetur. **N**am cum id quod dico nec ipsi exp̄t
 ti fuerint qui experiri potuerunt: quontā p̄oca-
 cupante peccato exilium de paradiso ante me-
 ruerunt: q; sibi in opere serende p̄paginis trā-
 quillo arbitrio conuenirent: quō nunc cuz ista
 commemorant sensibus occurrit humanis: ni-
 si experientia libidinis turbide non coniectura
 placide voluntatis. **H**inc est q; impedit lo-
 quentem pudor: & si non deficiat ratio cogitan-
 tem. **U**eruntamē omnipotēti deo summo: ac
 sūme bono creatori oīm naturarū: voluntatū
 aut bonarū adiutori ac remuneratori: malarū
 autem relictōri & damnatori: vtrarūq; ordi-
 natori: non defuit ytiq; consilium quo certū nu-
 merum ciuū in sua sapientia p̄destinatus eti-
 am ex damnato genere humano sue ciuitatis
 implet: non eos iā meritis: qm̄ q; de vniuersa
 massa tanq; vitiata radice damnata est: s̄ gra-
 tia discernens: & liberatis nō solū de seipis: ve-
 rum etiā de nō liberatis qd eis largiat ostēdēs.
Non em̄ debira sed gratuita bonitate tunc se-
 quisq; agnoscit erutum malis: cum ab eorum
 hominū p̄sortio sit immunis: cum quibus illi ius
 sta esset pena communis. **C**ur ergo non crea-
 ret deus quos peccaturos esse p̄sciuit: qm̄ q;
 dem in eis & ex eis & quid eorum culpa merere-
 tur: & quid sua gratia donare posset ostēdere:
 nec sub illo creatore ac dispositore peruersa in-
 ordinatio delinquentium rectum peruerteret
 ordinem rerum?

Capitulum XXVII.

Ronde peccatores & angeli & homi-
 nes nihil agūt quo impediāt magna
 opera dñi exquisita in om̄es voluntas
 tes eius. **Q**m̄ qui puidenter atq; oīpotenter
 sua cuiq; distribuit non solū bonis verū etiā ma-
 lis bene vt nouit. **A**c hoc ppter meritum p̄ri-
 me male voluntatis: ita damnato atq; obdura-
 to angelo malo vt iam bonam voluntatem vl-
 terius non haberet: bene vtens deus: cur non
 pmitteret vt ab illo primus homo qui reclus:
 hoc est bone voluntatis creatus fuerat tēpta-
 ret? qm̄ quidem sic erat institutus: vt si de adiu-
 torio dei fideret bonus homo malum angeluz
 vinceret: si autem creatorem atq; adiutorem
 deum supbe sibi placendo desereret vinceret:
 meritū bonū habens in adiuta diuinitus volū-
 tate recta: malum v̄ro in deserente deū volū-
 tate peruersa: q; & ipm̄ fidere de adiutorio dei
 non quidez posset sine adiutorio dei: nec tamē
 ideo ab his diuine gratie beneficijs sibi placenti-
 do recedere non habebat in potestate. **N**am
 sicut in hac carne viuere sine adiumentis alimē-
 torum in potestate non est: non autem in ea vi-
 uere in potestate est: qd faciūt q; seipos necat

ita bene in ea viuere sine adiutorio dei etiā in paradiso nō erat in potestate: erat autē in prāte male viuere: sed beatitudine nō pmanura: et pena iustissima securura. **C**ū igit huius futuri casus hūani deus nō esset ignarus: cur eū non fineret inuidi angeli malignitate tēptari: nullo mō qđdem qđ vinceret incertus: s̄ nihilominus p̄sciū qđ ab eius semine adiuto sua gratia idē ipse diabolus fuerat sanctorū gl̄ia maiore vincendis. **I**ta factū est vt nec deū aliquid futuroꝝ lateret: nec p̄sciēdo quēq; peccare cōpelleret: et quid esset inter ppriā cuiusq; p̄sumptionem et suam tuitionem: angelice et hūane rōnali creature p̄sequēti exp̄ientia demonstraret. **Q**uis em̄ audeat credere aut dicere vt neq; āgel^o neq; hō caderet in dei prāte nō fuisse? **S**ed hoc eoz prāti maluit nō auferre: atq; ita et q̄ntū mali eoz supbia et q̄ntū boni sua gr̄a valeret ostendere. **C**ap. XXVIII.

Ecerunt itaq; ciuitates duas amores duo: terrenā: scz amor sui vsq; ad p̄temptū dei: celestē vō amor dei: vsq; ad contēptū sui. **D**eniq; illa in seipsa: hec in dño gloriā. **I**lla em̄ querit ab hominibus gl̄iam: huius autē deus p̄scientie testis maxīma ē gloria. **I**lla in gl̄ia sua exaltat caput suum: hec dicit deo suo: gloria mea et exaltans caput meū. **I**lli in p̄ncipibus eius: vel in eis quas subiugat nationib^o dñandi libido dñatur in hac seruiūt inuicē in charitate: et p̄positi consulendo: et subditi obtemperando. **I**lla in suis potētibus diligit virtutem suā: hec dicit deo suo: diligam te dñe virtus mea. **I**deoq; in illa sapientes eius p̄m hominē viuētes aut corporis aut animi sui bona aut vtriusq; sectati sunt: aut qđ potuerūt cognoscere deū: nō vt deū honorauerūt vel gratias egerūt: sed euauerūt in cogitationibus suis: et obscuratū est insipiens cor eoz: dicētes em̄ se esse sapientes: id ē dñante sibi superbia in sua sapientia sese extollentes stulti facti sunt: et imutauerūt gl̄iam incorruptibilis dei in similitudinē imaginis corruptibilis hoīs: et volucꝝ: et quadrupedū et serpentiuꝝ. **A**d huiuscemodi em̄ simulacra adoranda vel duces populoz v̄ sectatores fuerūt: et coluerūt atq; seruiuerunt creature potius q̄ creatori qui est benedictus in secula. **I**n hac autē nulla est hoīs sapientia nisi pietas qua recte colitur verus de^o: id ē expectans p̄miū in societate sanctorū: nō solū hoīm verū etiam et angeloz: vt sit deus omnia in omnibus amen.

Ps. 3.
Ps. 17.
Roma. 1.
Roma. 1.
1 Cor. 15.

ExPLICITUS EST LIBER DECIMUS QUARTUS.
INCIPIUNT CAPITULA LIBRI QUINTIDECIMI.

- i** **D**e duobus ordinibus generatōis hūane in diuersos fines ab initio procurantis.
- ii** **D**e filiis carnis et filiis p̄missionis.
- iii** **D**e sterilitate sare quā dei gr̄a fecūda.
- iiii** **D**e terrene ciuitatis concertati (uitone vel pace.
- v** **D**e primo terrene ciuitatis auctore fratricida cui^o impietati romane vrbis conditor germani cedere r̄iderit.
- vi** **D**e languorib^o quos ex pena peccati etiam ciues ciuitatis dei in hui^o vite p̄grinatione patiunt: et a quib^o deo medente sanantur.
- vii** **D**e causa et pertinacia sceleris cayn quē a facinore concepto nec dei sermo reuocauit.
- viii** **Q**ue rō fuerit vt cayn inf̄ principia generis hūani p̄deret ciuitatem.
- ix** **D**e longa vita hominum que fuit ante diluuium: et de ampliore humanozū corporum forma.
- x** **D**e differentia qua inter hebreos et nostros codices vidēt̄ annozū numeri dissonare.
- xi** **D**e annis matusalē cui^o etas q̄ttuordecim annis vidēt̄ diluuium excedere.
- xii** **D**e opinione eoz qui p̄mox tempoz homines tam longeuos q̄ scribitur fuisse non credunt.
- xiii** **A**n in dinumeratione annozū hebreozū magis q̄ septuaginta interpretum sit sequenda auctoritas.
- xiiii** **D**e pilitate annozū q̄ dñs d̄bus nūc spacijs et in p̄oribus sc̄lis p̄currerunt.
- xv** **A**n credibile sit p̄mi sc̄li viros vsq; ad eā etatē qua filios generasse referuntur a cōcubitu p̄tinuisse.
- xvi** **D**e iure p̄iugioꝝ: qđ dissit a subsequētib^o matris habuerint p̄ma p̄nubia.
- xvii** **D**e duob^o ex vno genitore p̄creatis patribus atq; principibus.
- xviii** **Q**uid signatū sit in abel et seth et enos: qđ apparet ad xpm et corpus eius: id ē ecclesiam pertinere.
- xix** **D**e significatione que in enoch translatione monstrat.
- xx** **D**e eo qđ cayn successio i octaua ab adā generatōe claudis: et in poster^o ab eodē patre adā noe decim^o inuenit.
- xxi** **Q**ua rōne cōmemorato enoch qđ fuit filius cayn: toti^o generatōis ei^o vsq; ad diluuium sit continuata narratio: cōmemorato autem enos qui fuit filius